

Тигъэзетеджэ лъапІэхэр!

Мы кІэтхэгъу уахътэмкІэ аужырэ фэгъэкІотэн мэкъуогъум и 4-м кыщегъэжъагъэу и 14-м нэс кытфашы. А мафэхэм тигъэзет сомэ 318-рэ чапыч 53-кІэ кыишъутхыкІын шъульэкІышт. «Адыгэ макъэр» адыгэхэр ары кызыфдэкІырэр. Ар зэхэзышыкІыхэрэм тафэраз!

№ 108 (19873)

2011-рэ илъэс

ШЭМБЭТ

МЭКЪУОГЪУМ и 4

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИГЭП

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Зэфэхьысыжъхэр ашыгъэх, пшъэрылъхэр агъэнэфагъэх

Хабзэ зэрэхъугъэу, Иофхъабзэр рамыгажъэзэ, региональнэ отделением кыхэхъагъэкІэхэм къэзэрэуагъэхэр афэгъушъуагъэх, партийнэ билетхэр торжественнэу аратыжыгъэх.

Нэужым «Единэ Россием» иполитсовет и Секретарэу Іэшэ Мухъамэд илъэс экІэлъыкІохэм Иофэу ашлагъэм, зэшъуахын альэкІыгъэхэм, джырэ лъэхъаным пшъэрылъ шъхъагъэу зыфагъэуцужыкхэрэм къатегушылагъ. УФ-м и Президентэу Дмитрий Медведевыр УФ-м и Правительствэ и Тхъаматэу, партием ипашэу Владимир Путиныр рэ яполитикэ дырагъаштэзэ, региональнэ проектэу, программэу агъэнэфагъэхэр зэрагъэцакІэхэрэр ащ кылуагъ. Непэрэ мафэхэм яхъуІэу «Единэ Россием» исатыр республикэм щыпсэурэ нэбгырэ 8860-рэ зэрэхэтыр, блэкІыгъэ илъэсым егъэпшагъэмэ, ар процент 40-кІэ нахьыбэ зэрэхъугъэр игуапэу кыыхигъэщыгъэх. Илъэсэу тызыхэтыр пштэмэ, региональнэ отделениемкІэ анахь мэхъанэшхо зиІэгъэ АР-м и Парламент идепутатхэм яхэдзынхэм кІэхэу афэхъугъэхэм уагъэрэзэнэу зэрэщытыр, партием кыгъэлъэгъогъэ кандидатхэм ащыщэу 41-р зэрэхадзыгъэр кылуагъ, зэфэхьысыжъхэмкІэ Урысыем ящэнэрэ чыпІэр зэрэщаубытыгъэм мэхъанэшхо Іэу ылытагъ.

Джащ фэдэу партийнэ проектхэу «Псауныгъ», «Гъэсэнэгъ», «Урысыем икълэхэм ягъогукІэхэр», «КІэлэцІыкІу ІыгыпІэхэр — сабийхэм апай» зыфилохэрэр, нэмыкІхэри щыІэныгъэм щыпхырыщыгъэнхэм анаІэ тырагъэтыгъ. УФ-м и Къэралыгъо Думэ иде-

Урысыем иполитическэ партией «Единэ Россием» и Адыгэ шъолъыр къутамэ ия XXII-рэ зэфэхьысыжъ-хэдзын конференцие тыгуасэ Мыекъуапэ щыкІуагъ. Ащ илофшІэн хэлэжъагъэх Адыгэ Республикэм и Лышхъэ ипшъэрылъхэр зыгъэцкІэрэ Къумпыл Мурат, республикэм икълэхэм ыкІи ирайонхэм къарыкІыгъэ лыкІохэр, АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатхэу фракцией «Единэ Россием» хэтхэр, Всероссийскэ народнэ фронтым и Адыгэ региональнэ Координационнэ совет къэзыгъэлъэгъорэ общественнэ организациехэм ыкІи объединеихэм ялыкІохэр, партием иполитикэ дезыгъаштэхэрэр, нэмыкІхэри.

путатхэм яхэдзынхэу къэблагъэхэрэм региональнэ отделением чанэу ахэлэжъэн, ыпэкІэ гъэхъагъэу илагъэхэм ахигъэхъон гухэлъ зериІэр М.Іашэм кылуагъ. Всероссийскэ народнэ фронтыр зэхэщэгъэным епхыгъэ предложениемеу УФ-м и Премьер-министрэу Владимир Путиным кыыхыгъэм зэрэдырагъаштэрэм, обществэр зэпхыгъэнымкІэ ар амалышлоу зэрэщытым къакІигъэтхыгъ. 2007-рэ илъэсым кыщегъэжъагъэу партиемкІэ мэхъанэшхо зиІэгъэ региональнэ Иофхъабзэхэр, проектхэр, программэхэр гъэцкІагъэхэ зэрэхъугъэхэм, цыфхэм цыхъэу къафашыгъэр къагъэшпыпкъэжыныным фэшІ тапэкІэ анахъэу анаІэ зытырагъэтышт лъэныкъохэм, ащкІэ пшъэрылъэу зыфагъэуцужыкхэрэм политсоветым и Секретарь кІэкІэу къатегушылагъ. Иофэу ашІэрэр экІэри зыфэгъэхыгъэу ылытагъэр цыфхэм ящыІэкІэ-псэукІэ нахьышъу шыгъэныр ары.

Народнэ фронтым пшъэрылъэу зыфигъэуцужыкхэштхэм, ащ иструктурэ

лырхэм координационнэ советхэр ащы-зэхэщэтых, ахэм ашъхъагъэ итышт федеральнэ координационнэ советэу Владимир Путиныр зипэщэщтыр. Пшъэрылъэу яІэщтыр зы — къэралыгъом инеушырэ шыІакІэ зыфэдэщтым ыгъэгумэкІырэ ныбжьыкІэ, бзылфыгъэ, ветеран организациехэр, предпринимательхэр, профессиональнэ союзхэр ыкІи объединениехэр, граждан обществэр зэрэпсауу зэпхыгъэнхэр, ахэм яшлошхэр кыдалыгъэзэ, ыпэкІэ Урысыер лыгъэкІотэгъэныр, ащ хэхъоныгъэхэр егъэшІыгъэнхэр ары.

Народнэ фронтым и Декларацие ипроект зыфэдэщтым, региональнэ ревизионнэ комиссией илофшІэн зэфэхьысыжъэу фэхъугъэхэм конференцием хэлэжъагъэхэр атегушылагъэх.

Нэужым шъэф шыкІэм тетэу региональнэ политическэ советым, ревизионнэ комиссией ыкІи политсоветым и Президиум ахэтыштхэр хадзыгъэх, нэмыкІ партийнэ Иофыгъохэм атегушылагъэх.

Конференцием ыуж партием ирегиональнэ политсовет хадзыгъэхэм апэрэ зэхэсыгъо ялагъ, Секретары ыкІи ащ игуадзэхэр мыщ шагъэнэфагъэх. Политсоветым и Секретарь Іэшэ Мухъамэд хадзыгъ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Сурэтыр Іэшынэ Аслъан тырихыгъ.

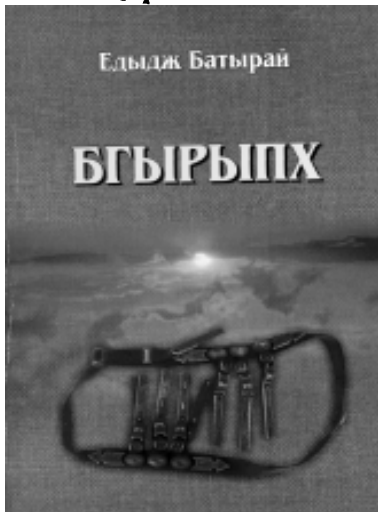
Лъытэныгъэ ин зыфэтшырэ Исхъакъ Шумафэ ыкъор!

Адыгэ Республикэм ыкІи Пшызэ шъолъыр ащыпсэурэ быслъымэнхэм ацІэкІи, сэ сшъхъэкІи тыгу кыддеІэу тыпфэгъушІо укызыхыгъэр илъэс 80 зэрэхъугъэм фэгъэхыгъэу. ГъэшІэ гъогоу къэпкІугъэм шІум, зэфагъэм, шыпкъагъэм, уилъэпкъ шІу фэптхыным уишІэныгъэ, пкІуачІэ афэбгъэлэжъагъ.

Адыгэ лъэпкъым игъэшІэ гъогурэ ишэн-хэбзэ дахэхэмрэ дунаим тет лъэпкъыбэмэ зэлыгъэшІагъ. Адыгэ лъэпкъым илъэгъохэщэу сыдигъуи ущыт. КъурІан лъапІэр апэрэу адыгабзэм илъхъэгъэными уилахышІу хэшІыхъагъ, шІоу уилъэпкъ фэшІагъэмкІи, фэшІэщтымкІи Алахъым амалышІухэр кыуитынэу тыпфэлъао.

Псауныгъэ пытэрэ дунэ мамыррэ пшъхъэкІи, уигупсэхэми, угу зыфэгъурэ псэуми Тхъэм кышъуитын. УигъэшІэ гъогу уикъэлэмпынэкІэ, уижэбзэ дахэкІэ бгъэнэфыгъэ, уигъэшІэ псау лІэшІэгъу екъуфэ мыкІосэнэу Алахъылэм тэ тыпфельэу.

Адыгэ Республикэмрэ Пшызэ шъолъыррэ ащыпсэурэ быслъымэнхэм ямуфтией ЕМЫЖ Нурбий.

Тыдэ зыщэи зыщыц адыгэ лъэпкъыр зэригъэлъэпщтым клалэр пылтыгъ. Хэхэс адыгэхэм лъэпкъ тарыхьыр агуригъэлоным, адыгабзэр ащымыгъушшэным пае Иофшлэгъэ пчъагъэ ащ кыыхиутыгъ. Журналхэм, Интернет-сайтхэм бэрэ игушысэхэр кыарэхъхъ. Илъэсыбэм кыкклоц адыгэ лъэпкъ Иофыгъохэм яхылаагъэу Германием щызэхашцгъэ общественнэ организациехэм ащылэжъагъ. Итарихъ зэригъэшлагъ,

Батырай итхылъыкI

Философии шэныгъэхэмкIэ докторэу, шэныгъэхэмкIэ Дунэе Адыгэ академием иакадемикэу, Адыгэ къралыгъо университетым лъэпкъ шэныгъэхэмкIэ и Гупчэ Иофышлэгъу Едыдж Батырай Тыркуем кыщыхугъ, щапугъ, гурыт еджаплэм уж Германием еджэныр щылъыгъэкIотагъ, Иофщишлагъ.

зымышлэхэрэм къафиотагъ. Батырай адыгэгъу зилэхэм ащыц.

Мы мафэхэм «Бгырыпх» ыцIэу Батырай тхылъ кыдигъэкIыгъ. Ащ кыдэхъагъэх адыгабзэм, адыгэ тарихьым, адыгагъэм — зэкIэ адыгэр зыгъэадыгэрэм фэгъэхыгъэ тхыгъэху Батырай илэхэм ащыщхэр. Ахэр илъэс зэфэшхъафхэм «Адыгэ макъэм» ыкIи научнэ журналэу «Псалъэм» кыхаутыгъэх.

Тхылъыр кызылэухы тырку литературэм ианыхъ тхэкIошхомэ

ащыщэу, дунэе литературэм чIыпIэшхо щызыубытыгъэу Омер Сейфеддин ирассказэу «Бгырыпх» зыфиорэмкIэ. Ары тхылъми цIэу фишлыгъэр. Ащ кыкIэлыкIуагъэх «Адыгэ макъэм» ыкIи «Адыгэ псалъэм», журналэу «Псалъэм» илъэс зэкIэлыкIохэм Батырай Иофшлагъэху кьадэхъагъэхэр. Ахэм зэкIэмэ адыгэ гупшысэр апхырыщыгъэу гъэпсыгъэх. Тхыгъэхэр адыгэм идунэететыкIэ, ащ непэ Иофыгъохэм афэгъэхыгъэх. Бзэр мыкIодыжыным, адыгэу хэкужым къэзыгъэзэжы зышIоигъохэм Iэпылэгъу афэхъугъэным ыкIи нэмыкI Иофыгъохэм ахэр афэгъэхыгъэх. Иофшлагъэм икIэхым ежъ Батырай ехылаагъэ тхыгъэхэр кыдэхъагъэх.

Тхылъыр Батырай кызылхъугъэ мафэм ехъулIэу кыдэ-кIыгъ. Псауныгъэ пыгъэ илэу джыри тхылъыбэ Батырай кыкIэ-кIэлыгъэу фэтэлэ.

СИХЪУ Гоцнагъу.

МэфэкIым зыфагъэхъазыры

Адыгэ Республикэм культурэмкIэ и Министерствэ кызырщыгъауагъэмкIэ, лъэпкъ мэфэкIэу «Къэгъэгъэштахъ» зыфиорэм изэхэщэн зыфагъэхъазыры. КъызэралыгъэрэмкIэ, ащ нэбгырэ 700 фэдиз хэлэжъыщт. Мыгъэ я 13-у ар мэкъуогъум и 19-м Мыекъяуапэ щыкIошт. МэфэкIыр народнэ культурэм и Гупчэу АР-м культурэмкIэ и Министерствэ епхыгъэм зэхыщт.

КъызэралыгъэрэмкIэ, ащ

фэдэ хабзэ зыхэлъыгъэхэр шапсыгъэхэр ары. Мэфэ гъэнэфэгъэм пшъэштэ ныбжыкIэхэр зэхэхъэхэти, къэгъагъэхэр кыаугъоинху, ахэр аблэнху, тыкъэзыуцухъэрэ дунаим дэхагъэу хэлъыр зэрагъэлъэгъунэу мзым кIоштыгъэх. Ары мэфэкIым «Къэгъэгъэштахъ» зыкIыралорэр.

МэфэкIыр гъатхэм зэхашцэу хэбзагъэ, ау мы илъэсым ар гъэмафэм иапэрэ мазэ рекIоштыщт.

МэфэкIым хэлэжъыщтых

къэгъагъэхэр шIу зылъэгъоу, ахэр къэзыгъэкIырэ цIыфхэр, сурэттехыныр зикIасэхэр, художникхэр, декоративнэ-прикладной искусствэм фэцагъэхэр, кьалэм игъэдэхэн пылъ дизайнерхэр ыкIи нэмыкIхэр.

Иофшлагъэм кызырэдильытэрэмкIэ, районхэм ыкIи кьалэхэм кьарыкIырэ цIыфхэу мыщ хэлэжъыщтхэр Мыекъяуапэ иурам шъхъалэ кырыкIоштых. Ахэм къэгъэгъэ блэрхэр алыгыщтых.

Народнэ фронтым ирегион координационнэ совет Адыгеим щызэхашцгъ

Народнэ фронтым цIыфхэм амал аритыщт къралыгъом ыпашхъэ ит пшъэрылхэм язэшIохынкIэ еплъыкIэу ялэхэр кьыралотыкIынху.

Кьалэу Мыекъяуапэ жьоныгъуакIэм и 27-м партиеу «Единая Россия» итхъаматэ ирегион общественнэ приемнэ урысые Народнэ фронтым и Адыгэ регион координационнэ совет иучредительнэ зIукулэ щыкIуагъ. Республикэм иобщественнэ организацие 13-мэ — профсоюзхэм я Федерацие кыщыублагъэу Сатыу-промышленнэ палатэм нэс, «Единая Россия» и НыбжыкIэ гвардиэ» кыщегъэжъагъэу унэхэр зидуаехэм ятовариществэхэмрэ унэ-псэолъэшI кооперативхэмрэ яасоциациехэм анэс кызыхиубытэхэрэм ялIыкIохэр мы координационнэ советым хагъэхъагъэх. Общественнэ приемнэмрэ

мыекъопэ единороссхэмрэ япашцэу Михаил Черниченко, партием ирегион политсовет исекретарэу, республикэ парламентым итхъаматэ игуадзэу Iэщэ Мухъамэд, профсоюзхэм я Федерацие итхъаматэу Устэ Рус-лъан, бзылыфыгъэхэм, Афганистан иветеранхэм, фермерхэм, пенсионерхэм, ветеран организациехэм ясоюзхэм ялIыкIохэр зIукулэм кызыщцэгущыIэхэм, общественнэ организациехэм ялIыкIохэм ятрибунэ шъыпкъэу Народнэ фронтыр шIыгъэн зэрэфаер кьауагъ. Иофыгъоу щыIэхэм мыщ шъхъэихыгъэу щатэгущыIэнхэ, ищыкIэгъэ унашъохэр щаштэнхэ, предложениехэр

кыщыхахынхэ ыкIи ахэр хабзэм имуниципальнэ, ирегион, ифедеральнэ органхэм щалъагъэлэсын алъэкIыштыгъэ.

Народнэ фронтым ыпашхъэ ит пшъэрылхэ шъхъалэхэм джыри зэу ащыщ народнэ программэм изэхэгъэуцонкIэ предложениехэр къэхыгъэнхэр ыкIи ахэр зэфэхысыжыгъэнхэр. Урысыем щыпсэурэ лъэпкъхэм ягумэкIхэр кызыщыиотыкIыгъэ, ягугъапIэхэр зэрапхырэ ащ фэдэ программэхэр ылыгъэху партиер Урысые Федерацием и Къэралыгъо Думэ идепутатхэмрэ Урысыем и Президентрэ яхэ-дзынхэм кьаколлэщт.

ОБЩЕСТВЕННЭ ОРГАНИЗАЦИЕМЭ ЯЮФЫГЪОХЭР

Андрей Бородиныр хадзыгъ

КПРФ-м и Мыекъопэ кьэлэ комитет Пленумэу илагъэм зэхэщэн Иофыгъохэм щакъэп-лъагъэх, лъэхъаным диштэрэ пшъэрылхэр зэрагъэцэкIэщтхэм тегущылагъэх.

НыбжыкIэхэм шIэныгъэ куухэр ягъэгъотыгъэнхэм фэгъэхыгъэ докладыр партием икьэлэ комитет идеологиемкIэ исекретарэу ЕмIыль Юсыф кышIыгъ. Ащ ехылаагъэу кьэгущылагъэх Юрий Гребневыр, ЦыкIу Мурагэ, Виталий Сорокиныр, Александра Алексашина, нэмыкIхэри. Къэралыгъо екIоллакIэ фашIыгъэ, ыпкIэ амыгъэу клэлэджакIохэр, студентхэр рагъэ-

джэнхэм, гъэсэнныгъэмкIэ хэгъэгум опыгъэу илэр нахышIоу гъэфедэгъэным, ныбжыкIэмэ шIэжъ ялэным, ялэныкIо гупсэ шIу алъэгъоу псэунхэм яеплIыкIэхэр кьыралоллагъэх. Зытегушыллагъэхэм афэгъэхыгъэ унашъо Пленумым щаштагъ.

Партием и Мыекъопэ кьэлэ комитет иапэрэ секретарь ихадзын игъэкIотыгъэу тегущылагъэх.

КПРФ-м и Адыгэ реском иапэрэ секретарэу Евгений Саловыр зIукулэм хэлэжъагъ. Андрей Леонтьевыр Андрей Бородинрэ партием икьэлэ комитет иапэрэ секретарэу хадзынху ацIэхэр кьырауагъэх. Мыекъяуапэ ина-роднэ депутатхэм я Совет итхъаматэ игуадзэу Андрей Бородин партием и Мыекъопэ кьэлэ комитет иапэрэ секретарэу хадзыгъ. **ЕМТИЛЪ Нурбий.**

ЗэхъокIыныгъэхэр фашIых

Урысые Федерацием и МИД ипредставительствэу Адыгеим щыIэр зэфашIыжы, Кьыблэ федеральнэ шъолъырым икьэлэ шъхъалэ дэт представительствэм ар хагъэхъажынуу унашъо щыI. Ащ фэдэ къэбар кытыгъ УФ-м и МИД ипредставительствэу кьалэу Ростов-на-Дону щыIэм Мыекъяуапэ-кIэ Иоф щызышIэрэ Игорь Терзиян.

— Урысыем и МИД ичIыпIэ структурэхэм яштат епхыгъэу зэхъокIыныгъэхэр шIыгъэнхэм фэгъэхыгъэ унашъоу УФ-м и Президент зыкIэхъажыгъэм диштэу республикэм икьэлэ шъхъалэ дэтыгъэ представительствэм зэшIуныштыгъэ пшъэрылхэр кьалэу Ростов-на-Дону щыIэм ыгъэцакIэзэ ышIыщт. Мыекъяуапэ Иоф щызышIэщт дипломат кьулыкIушIэ зы нэбгырэ а штатым кьыдхэлъытэгъэщт, — кыуагъ Игорь Терзиян.

ЗиофшлэпIэ чIыпIэ чIэзынгъэ кьулыкIушIэхэм мэзи 4-м кыкIоцI кьагъэхъэнэу щытыгъэ лэжъапкIэр компенсациеу ара-тыжыщт. Адыгеим икъралыгъо хэбзэ органхэм Iэпылэгъу афэхъугъэным пае дунэе мэхъанэ зилэ Иофшлагъэхэм ягъэхъа-зырын ыкIи язэхэщэн МИД-м ипредставительствэу республи-кэм икьэлэ шъхъалэ щылагъэр дэлажъэщтыгъ. Президентым унашъоу ышIыгъэм кызырэдильытэрэмкIэ, мыщ фэдэ струк-турэхэр федеральнэ шъолъырхэм ягупчэ закъохэм кьарынэжы-щтых, нэмыкI чIыпIэхэм ащызэфашIыжыщтых.

БамыкIхэр «Iасэхэрэп»

Илъэс кьэс гъатхэмрэ бжы-хэмрэ бамыкIхэм гумэкIыгъуа-бэ кьафахы былымхэми, цIыф-хэми. Мэры гъэмафэм тыхъхагъ, ау ахэр джыри «Iасэхэрэп». Рос-потребнадзорым Адыгэ Рес-публикэмкIэ и ГъэlorышIапIэ испециалистхэм кызыраты-рэмкIэ, гъэтхэпэ мазэм ыгузэгъ-хэм кьашегъэжъагъэу жьоны-гъуакIэм ыкIэхэм анэс бамыкI-хэр кьацэкъагъэу республикэм илэзэпIэ учреждениехэм нэбгыри 119-рэ кьаюлагъ. Ар икIыгъэ илъэсым мыщ фэдэ иуахътэ егъэпшагъэмэ, фэди 1,2-кIэ нахъ макI. Ау мыщ дэжыным кыщы-дэлыгъэгъэн фае бамыкIыр кье-цэкъагъэу медицинэ учреждени-ем 2010-рэ илъэсым апэу кьеолаагъэр затхыгъэр мээзе мазэр арэу зэрэщытыр, бамыкI-хэр жьэу «кызырэушыгъагъэ-хэр».

Нэбгыри 119-м щыщэу кIэ-лэцIыкIоу ащ фэдэ гумэкI зилэу кьаюлаагъэр зэкIэмкIи 51-рэ. Пчъагъэхэм кызырэгъэлъа-гъорэмкIэ, бамыкIхэм япхыгъэу республикэм исыд фэдэрэ чIыпIи цIыфхэр медицинэ уч-реждениехэм кьаколллагъэху агъэунэфыгъ. Анахыбзэу ахэр цIыфхэм зыщыцэкъагъэхэр Мыекъяуапэрэ Мыекъопэ районым-рэ. Апэрэм — нэбгырэ 52-рэ (кIэлэцIыкIухэр — 26-рэ), ятIонэрэм — Мыекъопэ рай-оным — нэбгырэ 31-рэ (кIэлэ-цIыкIухэр — 11).

БамыкIэу былымхэм ахэсым ибагъэ кызырэрэщымыкIэрэм, ахэр «зэрэмьIасэхэрэм» япхы-гъэу специалистхэм кыхагъэ-щы мыхэм зэрахъэрэ уз зэфэшхъафхэр («клещевой бор-релиоз», «клещевой вирусный энцефалит», «Крымская гемор-рагическая лихорадка» зыфа-Iохэрэр) цIыфхэм кьаутэлэнхэм (ахэр зэцэкъагъэхэм) ищынагъо зэрэщыIэр. Адыгэ Республикэм игъунэгъу регионхэм (Ставро-поль крайм, Ростов ыкIи Вол-гоград кьэкхъхэм, Кьалмыкь ыкIи Дагъыстан республикхэм) илъэс кьэс ашагъэунэфы «Крымская геморрагическая лихорадка» зыфалорэ узыр бамыкIыр кы-зэцэкъагъэхэм ащыщхэм ялэу.

Федеральнэ къралыгъо уч-реждениеу «Адыгэ Республикэм

гигиенэмрэ эпидемиологиемрэ-кIэ и Гупчэ» зыфиорэм испеци-алистхэм республикэм ирайон зэфэшхъафхэм ащырагъэкIо-кIыгъэ уплэкIунхэм зэфэхысы-жъэу афашIыгъэм кызырэрэщы-хагъэшырэмкIэ, икIыгъэ илъэ-сым мыщ фэдэ иуахътэ егъэп-шагъэмэ, бамыкIхэр джы нахъ «чаныхъ». Былымхэм ахэс ба-мыкIым ибагъэкIэ «эпидемичес-кий порог» зыфалорэм блэкIы-гъэх Коцхъэблэ, Теуцожэ, Крас-ногвардейскэ ыкIи Шэуджэн рай-онхэр.

БамыкIхэм зэрахъэрэ узхэр зилэхэр нахъ псынклэу кыхэгъэ-щыгъэнхэм пае ахэр кызыцэ-кьэгъэ цIыфхэм афэгъэхыгъэ кьэбарыр IэзэпIэ-профилакти-ческэ учреждениеу, поликлини-кэу нэбгырэ пэпчэ зэпхыгъэм афагъэхыгъэх, медицинэм Ио-фышIэхэр ахэм алъыплъэнхэм, япсауныгъэ изытет ренэу аналэ тырагъэтыным фэшI.

Роспотребнадзорым Адыгэ РеспубликэмкIэ и ГъэlorышIапIэ джыри зэ тыгу кьегъэкIыжы бамыкIхэм кьырахъагъэр, ахэм апкь кыкIыкIэ цIыфхэм кьа-утэлэн алъэкIыщт узхэм защыу-хъумэным пае нэбгырэ пэпчэ ышIэн фаер. Пстэуми апэу мэ-зым уклонэу, губгъом унхъанэу, ахэм афэдэ чIыпIэхэм уащыIэн фаеу хъугъэмэ, аптекэхэм кьа-щышъушцф бамыкIхэр кьы-озымыгъэкIоллэщтхэ препарат-хэр. Джащ фэдэу щыгъынэу зыщышъульэщтми шъуфэсакъ, ащ ычIэгъ бамыкIыр чIэпшыхъан ымылэкIынэу зышъуфап. ХэкI-итэкъупIэхэм, тхэлэпэ ыкIи кьу-тэмэ гъугъэхэр зыщызэхэлхэм ачIэгъ щызэрэугъоирэ псэушъ-хъэхэм (цыгъохэм, шъуаехэм, тхъакIумкIыхъхэм) бамыкIхэр кьахынхэ алъэкIыштышъ, ахэми шъуафэсакъ, унэм шъукъызи-хъажькIэ, шъуищыгъыни, шъу-кIышъуи кьэшшуплгыхъажь. БамыкIэу кьышъоцэкъагъэм «клещевая инфекция» зыфалорэр зэрихъэрэ-зэримышхэрэр шы-жъугъэунэфын шъульэкIыщт АР-м гигиенэмрэ эпидеми-ологиемрэкIэ и Гупчэу Мые-къяуапэ иурамэу Гагариным ыцIэ зыхырым тет унэу N 74-м.

ЖАКIЭМЫКЪО
Аминэт.

— Коррупцием пэшлуклогъэнымкIэ пэцэныгъэ зыдызепхэрэ ведомствэр анахь Иофышхо зышлэрэ къулыкхуэм зэу ащыщ. Мы ильэсэу тызыхэтым сьд фэдэ зэфэхьысыжъа шъулофшлэн фэхьугъэхэр, ахэм о пшъэхэкIэ уагъэрэзагъа?

— Коррупцием ыльэныкьокIэ зэрэхэрэ бзэджэшагъэхэр кыхэзыгъэщырэр ыкIи лыплъэрэр щынэгъончэным иподразделениеу зэхэтшагъэр ары. ГумэкIыгъуабэ кызыпыкIыхэрэм ащыщ «ахьщэ къуалъхьэ» зыштэхэрэм япхыгъэ Иофыгъохэр. Тиструктурэ хэтхэм законыр амыукъо-

Суд приставхэм я Федеральнэ къулыкхуэ и Гъэлорышлэлэу Адыгеим щылэм 2011-рэ ильэсым иапэрэ мзэитфым Иофэу ышлагъэм, коррупцием пэшлуклогъэным пае зэшлуихыгъэм, тапэкIэ пшъэрылэу зыфигъэуцужыхэрэм афэгъэхьыгъагъ АР-м исуд пристав шъхьалэу Дмитрий Ткаченкэм кытыгъэ пресс-конференциер.

им щылэм и Иофышлэхэм язекIуакIэ ымыгъэрэзэхэрэр, чыфэу ателъыр зыфэдизыр зэзыгъашIэ зышлоигъохэр, коррупцием ыльэныкьокIэ къэбар зылэкIэлъхэр телефон номерэу 52-71-30-м кытфитеонхэ алъэкIышт. Джащ фэдэу Гъэлорышлэлэм и Интернет сайт кызыфагъэфедэн алъэкIышт. Цыфхэр зыгъэгумэкIыр Иофыгъохэр регистрацие зашыхэрэ нэуж ахэм язэхэфын фэгъэзэгъэшт суд приставхэр тэгъэнафэх. Законодательствэм диштэу мэфэ 30-м кыкIоцI ар гъэцэкIагъэ мэхъу.

— ТызэрэщыгъуазэмкIэ, суд приставхэм якулыкхуэрэ уполномоченнэ органхэмрэ зэпхыныгъэ здырлэу Иоф зэдашIэ. Ащ шлуагъэ горэ кытэу олыта?

— Джырэ лъэхъаным уполномоченнэ орган 24-мэ ззэгъыныгъэхэр адэтшыгъэхэу, зэпхыныгъэ тилэу тызэдэлажэ. Анахьэу кыхэзэгъыныгъэу сызыфаер гъогу-патруль къулыкхуэмрэ суд приставхэмрэ дэгъоу Иоф зэрэзэдашIэрэм ишлуагъэкIэ, тазыр зытыралъхьагъэхэм ателъ чыфэхэр къадгъэпшыныжыхьхэ зэрэтлэкIырэр ары. Ащ пае рейдхэр, профилактическэ Иофхьабзэхэр тызэгъусэу зэхэтэщэх. Тизэдэлэжээн джыри нахь гъэпытэгъэным фэшI электроннэ шькIэм тетэу къэбарэу тлэкIэлъхэмкIэ тызэхьожьы. Джащ фэдэу миграционнэ къулыкхуэм, МВД-м, МЧС-м яструктурэхэм шлуагъэ кытэу Иоф адэтэшIэ.

— Суд пристав гъэцэкIаком чыфэ зытелъ цыфым арест тырилъхъанымкIэ ежъежырэу унашъо ышын фита?

— Законодательствэм кызэрэдилъытэрэмкIэ, административнэ тазыр зытыралъхьагъэхэм мэфэ 30-м кыкIоцI ячIыфэ замыпшынкIэ, ахэм административнэ пшъэдэкIыжэ суд приставым аригъэхьын амал иI. Атыжын фэгъэ ахьщэм фэдитIуагъэ хэхьощт е мэфэ 15-м нэс хьапс къахьын алъэкIышт. 2011-рэ ильэсыр кызынахьагъэм кышцегъэжъагъэу республикэм щыпсэхуэхуэ зичIыфэ зымытыжырэ нэбгырэ 55-мэ алъэныкьокIэ мыщ фэдэ унашъохэр ашIыгъэх, нэбгырэ 11-мэ административнэ арест атыралъхьагъэ. Щысэ къэсхьын, Красногвардейскэ районным щыпсэхуэр нэбгыритIум атыралъхьагъэ тазырхэр (зым сомэ 3500-рэ, адрэм сомэ 1100-рэ) игъом зэрамытыжыгъэхэм кыхэкIыкIэ ахэм административнэ арест атыралъхьагъэ. Чыфэ зытелъхэм мыщ фэдэ пшъэдэкIыжэ захьыхэрэ нэужым ателъ чыфэр амыпшыныжыныгъэу къашлошIымэ, хэукъох.

— Цыфым чыфэ телъымэ ымышлэу кыхэкIэу мэхъуа? Ащ епхыгъэ къэбарэу сидэуцтэу зэбгъэшлэн плъэкIыцта?

— Ильэсым кыкIоцI ащ фэдэу дгъэунафэрэр мэкIэ дэд. НахьбэрэмкIэ цыфым чыфэ зэрэтелъыр ешIэ, сыда пIомэ ар къэзыушыкхьагырэ тхылыр ащ псынклэу фагъэхьы. Ау ар къалумыкIагъэу е нэмыкI ушъхьагъухэр къагъотыхуэ бэрэ кыхэкIы. Сидэу щытми, суд приставхэм Иофыр къанэмысызэ, чыфэр зытелъым ыпшыныжын фае. Къэралыгъо пошлнэр игъом зымытыгъэхэм, тазырхэр кызытыралъхьагъэхэм, нэмыкI лъэныкьохэмкIи чыфэ зытелъ пстэуми псынклэу апшыныжыныгъэу закыфэтэгъазэ. Унашъоу щылэхэр зымыгъэагIэхэрэм чыфэу ателъым лъэшэу зэрэхьыштыр агу къэтэгъэкIыжы. ЫпшгъэкIэ зигугъу къэсшыгъэ телефон номерым шъу-кытфитеомэ, шъузыгъэгумэкIырэ упчIэхэм джэуапхэр къаттыжыштых.

ТХЪАРКЪОХЪО
Адам.

КОРРУПЦИЕМ пэшлуклогъэнын пшъэрылэ шъхьаI

ным пае профилактическэ Иофхьабзэхэр ыкIи уплэкIун гъэнафагъэхэр зэхэтэщэх. Ильэсэу тызыхэтым иапэрэ мзэиплым кыкIоцI ИэатIэ зылыгъэ суд пристав нэбгыри 6-мэ алъэныкьокIэ уголовнэ Иоф 38-рэ кызызлуахыгъэ. ТшIэрэр экIэ зыфэгъэхьыгъэр зы — коррупцием пэшлуклогъэнын, законодательствэр зыукъохэрэм пшъэдэкIыжэ ягъэхьыгъэнын ары.

— БлэкIыгъэ 2010-рэ ильэсыр пштэмэ, суд пристав гъэцэкIаком «ахьщэ къуалъхьэ» къэзытын гухэлъ зилэ нэбгырэ заулэ къаубытыгъэ. Мы ильэсым ащ фэдэ хьугъэ-шлагъэ жьугъэунафыгъа?

— Суд приставхэмрэ УБЭП-м икылыкхушIэхэмрэ зэгъусэхэу зэхашэгъэ Иофхьабзэхэм яшлуагъэкIэ мыщ фэдэ зы бзэджэшлагъэ кыхэдгъэщыгъэ. Тэхьутемыкьое районым щыпсэхуэ, зышлэлэ чыпIэ зэфашIынэу щытыгъэм иИоф зэхэфыгъэ зыхьукIэ, суд пристав гъэцэкIаком сомэ мини 10 ритынэу кырилуагъэ. 2011-рэ ильэсым

щылэ мазэм и 24-м ар къаубытыгъэ, уголовнэ Иоф кыпагъэтэджагъэ.

— Алиментхэр зымытыхэрэм сидэуцтэу уадзекIон фаеу о плъытэра? Чыфэшхо зытелъхэм яспискэхэр цыфхэр бэу зыщызэрэуагъохэр чыпIэхэм къапыплъэхэмэ ишлуагъэ къэлонэу бэмэ аIо, ащ о сьд фэдэ еплъыкIа фыуилэр?

— Алиментхэр зымытыхэрэм япчъагъэ нахьыбэ зэрэхьуэрэм лъэшэу тегъэгумэкIы, ар социальнэ Иофыгъоу щыт. Сабый цыкIум кытефэрэ ахьщэр фэзымытIупшырэ цыфым пхъэшагъэ хэлъэу удзекIон фаеу сэ сшъхьэкIэ сэлъытэ, ау ар законодательствэм шIокIынэу щытэп. ЖьоныгъуакIэм и 1-м ехьулэу Адыгеим щыпсэхуэхуэ алиментхэр зытын фаехэм япчъагъэ нэбгырэ 2826-рэ мэхъу. Ахэм ащышэу нэбгыри 110-р ары нылэп ежъежырэу ахьщэр зытырэр. Иоф зышлэрэ нэбгырэ 366-мэ ялэжъапкIэ ахьщэ кыхахынэу унашъоу щыт, ащ епхыгъэу организации 117-мэ ябухгалтериехэр тыуплъэкIугъэх. Иэ-

натIэ зылыгъэ нэбгыри 6-м административнэ пшъэдэкIыжэ арагъэхьыгъэ.

Чыфэ зытелъ нэбгырэ 90-мэ алъэхьух, нэбгырэ 205-мэ административнэ тазыр атыралъхьагъэ. Джащ фэдэу алиментхэр игъом зымытыхэрэр Урысые Федерацием икIынхэ фимытхэу унэшъо 57-рэ тшIыгъэ. Зисабыйхэм ахьщэ язымытыхэрэм алъэныкьокIэ уголовнэ Иоф 93-рэ кызызлуахыгъэ, ахэм япхыгъэу унэшъо 61-рэ судым бумысыгъэх.

Чыфэшхо зытелъхэм янахьыбэм къалорэр зы — Иофшлэлэ Iухтэп, ащ кыхэкIыкIэ, ясабийхэм аратын ахьщэ яIэп. Мы категорием кыхиубытэхэрэр Иофшлэлэ зашарагъэгъотырэ гупчэм агъакIох, ау учетым хэуцорэр мэкIэ дэд. Мзэитфым кыкIоцI чыфэ зытелъ нэбгыри 151-у гупчэм агъэкIуагъэм щышэу учетым хэуцугъэр нэбгырэ 42-рэ, Иофшлэлэ чыпIэр зэзыгъэгъотыгъэр нэбгыри 2. Нэбгырэ 40-м къаратырэ пособиехэм алиментхэр ахаубытыкIыжых.

— Суд приставхэу къулыкхуэ зыхьынэу фаехэр сидэуцтэу кыхэхэшыхьхэра?

— Законодательствэр зыукъуагъэхэу, уголовнэ пшъэдэкIыжэ зыхьыгъэхэр тиструктурэ кыхэхьыкхьанхэм тыналэ тетэгъэты. Ащ пае кытэоллэрэ нэбгырэ пэпчэ кадрэхэм ыкIи щынэгъончэным иподразделениеу тилэм еуплэкIух. Тикъулыкхуэ кыхэхьанэу гухэлъ зилэ кандидат 76-рэ 2011-рэ ильэсым тыуплъэкIугъэ, ахэр экIэ тштагъэх.

— «ЦыхьэшIэгъу телефонэу» шъуилагъэм иномер зэблэхуэгъэ хьугъэ. Ащ кышъуфитеорэ цыфхэм къэбарэу къатыхэрэр мэфэ тхьапыкIэ зэхэфыгъэхэ хьура?

— Суд приставхэм яфедеральнэ къулыкхуэ и Гъэлорышлэлэу Адыге-

ЛІЭХЪУСЭЖЪ
Хьаджэрэтбый,
«Адыгэ макъэм»
ижурналист.

Мэкьюогъум и 4, 2011-рз илъэс

Адыгэ
макъ

5

ЩЫСЭТЕХЫПІЭ МЭКЪУМЭЩЫШІЭ ХЪЫЗМЭТШІАПІЭХЭР

Цумпэр

Мэкьюогъум и 1-м, гъ-мафэм иапэрэ тыгъэпс мэфэ жьоркь, чыплэ зэфэшъхьафхэм къарыкыгъэ автомашинэ псын-кIабэ къекIоллэгъагъ Мыекьопэ районым щызэхэщэгъэ мэкъумэщышIэ хъызмэтшIапIэ тегъэпсыхьагъэу «Ника» зыфилоу цумпэ хъэсэ инхэм зыщадэлажъэхэрэм. Ахэр къарыкыгъагъэх Краснодар ыкIи Ставрополь крайхэм, Ростов ыкIи Волгоград хэкүхэм, тиреспубликэ фэшъхьаф чыплабэхэм. Ахэм къащэгъэх, шэны зэрэхъугъэу, «Никэм» щызэхэщэгъэ семинарым фэдэу а мафэм шылагъэм хэлэжъэштхэр. Адыгеим ичылабэхэм къарыкыгъэхэри ахэм ахэтыгъэх.

Юрий Петровымрэ (сэмэ-гумкIэ агъунэ щыт) Александр Ботэрэ (джабгумкIэ ащ кыгот) къэзэрэуогъом къафалуатэ цумпэм узэрэдэлэжъэн фаер.

гъэгүхэми сызашIэм, цумпэм илэжынкIэ агъэфедэрэ технологиими, гъэхьагъэу ашIыхэрэми нэIуасэ закыфэсшыгъ, аужырэ илэсхэм тэри ахэм такIахъэу тыублагъэ, — игушыIэ лъыгъэ-кIотагъ Юрий Петровым. — Тызхэт лэжьхьаным цумпэм идэлэжъэнкIэ IофшIэным изэхэщэн мы хъызмэтшIапIэм бэкIэ нахьышIу шыхъугъ, продукцииеу къахьыжырэ изытети лэшъу хэ-хьоньгъэ ышIыгъ. Ар зэкIэ непэмышь шышъульэгъушт. Цумпэ дэгъур тигъомылэпхъэ бэджэрэ псынIэу шыIокIы, «Никэм» кышагъэкIырэр зыщэгъы зышIоигъоу кыкIэупчIэрэр бэ. Шьори цумпэ хъасэхэу шыуиIэхэр бэгъонхэу сышъуфэлъало. Адыгеим и Лышъхъэ, республикэм и Правительствэ ацIэкIэ тичIыгу дахэу шыукъызэрэхьагъэм шIуфэс лъапIэ джыри зэ шышъосэхы.

ИгушыIэ кызыщиухыным Урысые Федерацием мэкъумэщымкIэ иминистрэ ишIуфэс тхылъэу хъызмэтшIапIэм цумпэм икыгъэкIынкIэ гъэхьэгъэ-шIоу ышIыхэрэм апае «Никэм» ипащэу Александр Бота кы-фигъэшъошагъэр Юрий Петровым ащ ритыжыгъ. Джащ фэдэу хъызмэтшIапIэм иагроном ныбжыкIэу Владимир Бота зыщыпсэушт унэ ышIыным е ышI-фыным фэшI сомэ миллион ащ текIодэщтм хилъхьаным пае, къуаджэм исоциальнэ хэбьоньгъэ фэгъэхьыгъэ программэу республикэм шагъэцакIэрэм кызыэрэдилыгътэрэм тетэу, кызыэрэфатIупшырэм фэгъэхьыгъэ сертификатри ащ кырытыжыгъ.

Италием щызэхэщэгъэ компаниеу «Нью-Фрунд» зыфиIорэм зэпхыныгъэ дэгъу илъэс заулэхэм зэрэдыряIэм кыхьэкIэу цумпэм илэжынын фэгъэхьыгъэ технологиякIэр ыкIи лъэпкыкIэ дэгъухэу бэу цумпэ къэзытыхэрэр кызыщыхьахьэрэм ипащэхэу ыкIи иIофышIэхэм ашышхэу хьакIэу къафэкIуагъэхэм кызыэрэуогъигъэхэр Юрий Петровым нэIуасэ афешIых. КъызырафэкIуагъэхэм фэшI зафэгъушIохэ нэуж, ахэм гушыIэр ареты. Зэдырагъаштэу ахэм кьало Адыгеим ичыплэ дахэу лэшъу агу рыхьырэ кызыэрэкIуагъэхэм, «Никэм» цумпэм икыгъэкIынын зэрэщыгъэпсыгъэу алъэгъугъэм, ащкIэ гъэхьагъэу ашIыхэрэм лэшъу зэрагъэрэзэхэрэр.

«Никэм» ипэщэ Александр Бота къэзэрэуогъигъэхэм къафэ-луатэ яхъызмэтшIапIэ щызэшIуахьэрэ IофшIэнхэр.

— Чыгу гектар 1200-у тила-

«Никэм»

Семинарым къекIоллагъэхэм ащыщхэм хъасэм кыыхахыгъэкIэ цумпэм идэгъугъэ аулэжыкIу.

щэгъэбагъо

гъэм бжыхъасэхэри гъэтхасэхэри къащыдгъэкIыштыгъэх, — еIо ащ. — БлэкIыгъэ илъэсхэм хэтэрыкIлэжыным тыпылтыгъ. Цумпэр бэкIэ нахь фэдэкъэ-кIуапIэу щытыти, ащ илэжынын тишъыпкэу ыуж тыхьагъ. Апэрэ илъэсэу ащ тызыфежыгъэм псыкIэтымыгъахъоу цумпэр гектар 20-м ехъумэ къащыдгъэкIыштыгъ. МэкIэ-макIэу хэдгъахъозэ, а пчыагъэр гектар 40-м нэдгъэсыгъагъ. Шыпкэ, игугъу пшIынэу кытхыжырэ шIагъоу щыла-гъэп. Игъорыгъозэ технологиякIэу IэкIыб хэгъэгүхэм ашагъэ-федэу «капельнэ орошениекIэ» тызаджэрэм тызытехьэм, гъэхьа-гъэхэм тафаклоу едгъэжыагъ. Тызыхэт лэжьхьаным цумпэр кызы-щыдгъэкIырэр нахь макIэ тшIы-гъэ. 2009-рз илъэсым кышгъэгъэ-жыагъэу дгъэфедэрэ технологием тетэу гектар 17-мэ ар къащыд-гъэкIыштыгъэм, гъэрэкIо кыш-гъэгъэжыагъэу къэдгъэнагъэр гектари 10. Ар анахъэу кызы-хэкIыгъэр цумпэр игъо зыхъукIэ, кIэзыгъэнчъэу Iутхыжынын зэрэ-тымылэжыштыгъэр ары. Сыда Iомэ гектар 17-у тилагъэм иIу-хыжынын зэшIохыгъэным мафэ кьэс нэбгырэ 300-м кышымы-кIэу ишыкIэгъагъ. Джы гекта-ри 10-у тилэм иIухыжынын нахь Iэрыфэгъу кытфэхъу. Адрэ чы-гоу тилагъэхэм ащыщ мымакIэу

бэджэндэу яттыгъ, къэнагъэм пхъэшъхъэ-мышъхъэ чыгъхэр ащытэгъэтысых. Тызыхэт лэ-жьхьаным анахъэу тылэжырэ ох-тэ зэфэшъхьафичым: пасэу, гу-рытэу ыкIи нахь кIасэу зигъо хъухэрэ цумпэхэм афэдэх. Арэу-щтэу умышIэу гектарыбэм а зы уахътэм кызыдэхъурэ цумпэ лэпкыым фэдэ кызыащыбгъэ-кIыкIэ, пфэмыугъоижыгъэ хэ-кIодэжыштыр макIэп.

Непэ шыуыфэгъыгъоигъэр, — игушыIэ лъыгъэкIотагъ «Никэм» ипащэ, — технологиеу дгъэфедэрэм нахь игъэкIотыгъэу шы-щыдгъэгъозыныр, IофшIэкIэ-шIоу тIэкIэлъ хъугъэр кышъу-фэтIотэныр, тицумпэ хъасэхэр шьодгъэлэгъунхэр, шьори фе-дэ дэгъу зыхэпхышт культурэм илэжынын шыуфэтщэныр ары. 1997-рз илъэсым нэс псы кIэты-мыгъахъоу тылэжыгъэ зы гек-тарым цумпэ тонн зытфых нахь кытымыхыжыштыгъэмэ, джы а гектар дэдэм тонн 25-м лы-кIахъэу кытфэхьы. ЕтIани цум-пэр жыгъэу, теплъэу иIэм уигъэ-

къэзытыштт рассадэ тышъушъ-фын шыульэкIышт. Джащ фэдэу псыр зэрэкIагъэхьорэ шлангэу ыкIи пленкэу шыуищыкIэгъэшт-хэри тилэх, ахэри Италием кы-ратэгъэщых.

— Мы цумпэ ин дахэр къэзы-тырэ хъасэм изы гектар тхьа-пша кышъухырэ? — джыри зы унчIэ.

— Мыгъатхэ ошхыр бэрэ кызыэрэщыгъэм тыхъасэхэм зэрар арыхыгъ, цумпэр игъо зы-щыхъун фэе уахътэри ащ нахь зэкIыхьагъ. Непэ кызыртыдзэ-рэмкIэ, гектарэу ар кызыщыдгъэ-кIырэ пэпчэ тонн 20-м кы-щымыкIэу кытышт. Зы гекта-рым фэдэ шыпкыгъэ сомэ мил-лион 1,5-рз кытфыхьынэу тэ-гугъэ, арэу зыхъукIэ, гектари 10-у тилэм миллион 15 фэдэу хэтхышт.

Александр Бота къафилота-гъэхэм зыдэлэхэ нэуж, семина-рым хэлажъэхэрэм ащыщхэм за-IудгъэкIагъ.

— Сэ Ростов хэкүм щыщ Ак-саяскэ районым сыкъекIы, сцIэр Андрей Чуцков, — еIо гушы-Iэгъу тызыфэхъугъэ лым. — Сызипэщ хъызмэтшIапIэр пхъэ-шъхъэ-мышъхъэхэм ыкIи хэтэ-рыкIхэм якъэгъэкIынын пылэ. Цум-пэри, мыбэм, дэхэкIае шIагъэу тылэжыштыгъ, ау мы тыздэ-щыIэ «Никэм» шытлэгъурэм фэдэ тилагъэп. Цумпэ гектар зы-тIушъу тшIэщтыгъэм псы кIэд-гъахъоштыгъэп, кытхыжы шIа-гъуи шылагъэп, фэдэр хэгъэкIи, тедгъэкIуадэрэри хэтхыжы-штыгъэп. ИлъэситфыкIэ узэкIэ-Iэбжымэ, мышь апэу тыккъекIо-гъагъ тиспещалистхэр сикъусэ-хэу. Щытлэгъугъэр лэшъу тыгу-рыхыгъагъ. ГъэрэкIопагъэ «Ни-кэм» цумпэ рассадэхэр, пленкэу тышъыкIэгъэщтыр, псы зэрэкIэд-гъэхъошт хъэшъо шлангыр шыт-щэгъыгъагъэх. «Никэм» испеци-алистхэм кытфалотагъэхэм ыкIи тагъэлэгъугъэхэм тарыгуагъэзэ, 2009-рз илъэсым гектари 2-мэ цумпэр ащыдгъэтысыгъагъ. Мыгъэ илъэситIу мэхъу а гъо-

ХъызмэтшIапIэм игубгъо уцу-пIэ зэтэгъэпсыхьагъэу мэхъэм-кIэ къэгъэкIыхьэгъэ чыплэ да-хэм шытым ахэр щызэрэуогъо-игъэх. Цумпэ хъэсэ инэу шхьон-тIэрымэр зыгырихьэрэм пэмычы-жъэу столхэмрэ пхъэнтIэкIухэм-рэ щызэпIэутых. Ахэм адэжэ щэ-тырэ иным ихъащырэу шагъэла-гъэм чIэт стол кIыхъэм тизэу те-тых зигъо хъугъэ цумпэ инхэу, «теплъэу яIэ закюми укъегъэ-шхэкIы» зыфалорэм фэдэхэр зэ-рызхэ ящыкхъу пхъэмбгъу пIуа-кIэм хэшIыкIыгъэхэр. Семина-рым къекIоллагъэхэр а столым кIэлъырэхъэх, цумпэхэм яинагъэ-рэ ятеплэ дахэрэ агъэшIагъо-хэзэ, зырыз-тIурытIу ахахышъ, ашхы. ЗэкIэми ахэм уасэу къа-фащырэ зэфэдэ: «Дэгъу дэд!»

Щэтырэ гъэлагъэм дэжэ шы-кIошт семинарыр кызылэухы «Никэм» ипащэу Александр Бо-та. Апэ Адыгеим фэшъхьаф чы-плэхэм къарыкыгъэ хьакIэхэм шIуфэс арехы, арело семинар гъэпсыкIэ иIэу «Губгъом има-фэу» зэхашагъэм «Цумпэм икы-гъэкIынкIэ джырэ лэжьхъэнэ те-хнологьер» зыфиIорэ Iофыгъом зэшIохыкIэ тэрэзэу иIэм зэрэ-щытегушыIэштхэр.

Адыгэ Республикэм мэкъу-мэ-щымкIэ иминистрэу семинарым хэлэжъэрэ Юрий Петровым гу-шыIэр раты. — Ти Адыгэ Республикэу шыукъызэблэгъагъэм ыцIэкIэ шIуфэс лъапIэ шьосэхы, — еIо ащ. — Тапэрэ илъэсхэм афэдэу тинепэрэ семинари зыфэгъэхьы-гъэр тилэжьхъанэ диштэрэ техно-логиер гъэфедагъэу цIыфхэм лэшъу агу рыхьырэ цумпэр кызыэрэгъэкIыштыгъ, ащ фэшI зэшIохыгъэн фэе Iофыгъо зэ-фэшъхьафхэм нэIуасэ шыуа-фэтшIыныр, шыукъызэблэгъэ хъызмэтшIапIэ пэрытэу «Ни-кэм» ицумпэ хъасэхэм шыуад-гъэпшыныр ары. Цумпэм фе-дэшхо кыпфыхьыным фэшI зэ-шIопхын фаер макIэп: чыгъур дэ-гъоу бгъэхъазыныр, рассадэр къэбгъэкIынын е къэпшIэфын, ар бгъэтIысын, хъасэм ищыкIагъэр зэкIэ епшIылэн, игъом ар уугъо-ижынышъ, IубгъэкIынын фае. А пстэумэ зэшIохын цIыф кIуа-чIэу, техникэ зэфэшъхьафэу, мылькыу ищыкIагъэр бэ. Уфэ-чэфмэ, а пстэумэ умыгъэцIэ-шъун зи ахэтэп. Дэгъоу удэла-жъэмэ, цумпэм фэдэу кыкIэкIо-штыгъ лэшъу укIэгъушIуыштыгъ. Америкэми, Тыркуеми, Гол-ландиеми, Италиеми, нэмыкI хэ-

рзэнэу щымытыгъэмэ, джы ма-ры шыуинэрылэгъэу ар зыфэдэр. Апэ зэтэгъагъэм зэкIэ IофшIэн-хэр IэкIэ зэшIотхыштыгъэх, шIуанэр ары «техникэ» пэрытэу тилагъэр. Бригадищ тыхъуштыгъ, бригадэ пэпчэ нэбгырэ 30 хэ-тыгъ. Цумпэм икыгъэхьыжынын те-кIуадэщтыгъэр багъэ, кыкIако-штыгъэр мэкIагъэ. Ащ тыфиджагъ шIуагъэ къэзытышт фэшъхьаф IофшIагъэ кыхъэтыным. 2004-рз илъэсым псы кIэдгъахъозэ цум-пэр зэрытылэжыштыгъ технологиер дгъэфедэу зэтэгъагъэм, цыфэу Iоф зэдгъашIэхэрэм япчыагъэ хэшIыкIэу нахь макIэ хъугъэ. Джы цумпэ гектаритIум идэлэ-жъэн фэгъэзагъэр нэбгыри 6 ны-Iэп. Шыпкэ, цумпэм игугъо иугъо-ижыгъом а IофшIэныр псын-кIэу зэшIохыгъэн фаешъ, цы-фэу ащ хэдгъэлажъэрэр макIэп.

Мары мы шыульэгъурэ цумпэр кыхъэшпыкыгъэу щыгъэп, джащ фэдэу тыгуасэ нэбгыри 100-мэ тонни 7 фэдиз тфаугъоижыгъ. Иных тицумпэхэр, ахэтых зым грамм 70-рз къэзышчыхэрэр, теплъэшIуи яI, зешэгъошIу. — Цумпэ расадэр тыдэ кы-шъухыра? — къеупчIы семина-рым къекIоллагъэхэм ащыщ. — Нахьыгъэ Италием кьетэ-щы. Фае шыIэмэ, лэпкэ зэфэ-шъхьафхэу охътэ зэмылIэужы-гъохэм уугъоижыштыгъ цумпэхэр

мылэпхъэ IэшIур зытыгъо-и-жырэ. Тицумпэ джыри мы-гъэ зы гектар хэдгъэхъуагъ, пстэумкIи ар кызыщыдгъэкIы-штыр тапэкIэ гектари 10-м нэд-гъэсынэу итэхъухэ.

ГушыIэгъу тыфэхъугъэ Крас-нодар краим щыщ Шытхьэлэ районым кыкIыгъэ предприима-телэу Михаил Острожишкэм.

— Цумпэм икыгъэкIынын фэ-шъхьаф сыпылэп, — еIо ащ. — ГектаритIумэ бэмэ якIэсэ шхын дэгъур къащысэгъэкIы. ИкIыгъэ илъэсым «Никэм» рас-садэу, пленкэу, шлангэу сищы-кIэгъэштхэр щысщэгъыгъэх. ГъэрэкIо бжыхъэ згъэтысыгъэ цумпэм иIухыжынын апэрэу мы-гъэ сыфежыагъ. Кытырэм апэ-рэ илъэсымкIэ сегъэразэ, кьэ-кIорэгъым нахьыбэ кысхынэу сэгугъэ. Мыщ шагъэфедэрэ те-хнологием тетэу цумпэр сэри кьэ-сэгъэкIы. «Никэм» тыкызыкIо-кIэ кытфалуатэ цумпэм узэрэ-дэлэжъэн, хъасэр кьэухъумэгъэ-ным фэшI зэшIопхын фаехэр. КъэдгъэкIырэ цумпэм теплъэ дахэ иI, зепчэным ар тегъэпсы-хьагъ.

Семинарым хэлэжыагъэхэр цумпэ хъасэхэм ахэхэи арагъэ-лэгъугъ ахэр кызыэрэкIыхэр, цумпэу акIэтыр зыфэдизыр. АгъэшIагъо икыгъэ ащ кыша-лэгъугъэри.

Жъоныгуаклэм и 24 — 26-м Мыекъяупэ, Кыблэ ыки Темыр-Кавказ шъолъырхэм яархив учреждениехэм я Научнэ-методическэ советхэм язэхэт зэхэсыгъо шыкыуагъ.

Мэхъанэ ин зилэ Иофтхъабзэм шызэхэхьэагъэх Краснодар, Ставрополь крайхэм, Ростов, Волгоград, Астрахань хэкухэм, Дагъыстан, Чечным, Темыр Осетием, Къалмык республикэхэм къарыкыгъэхэр. Ащ илофшлэн хэлэжыагъэх Фе-

деральнэ архив агентствэм илэшхьэтет игуадзэу Олег Наумовыр, Кыблэ федеральнэ шъолъырымклэ архив Иофшлэнхэм я Научнэ-методическэ Совет итхьаматэу Анатолий Кириченкэр.

Темэ шхьалэу зэхэсыгъом илагъэр «Актуальные проблемы организации комплектования архивных учреждений документами Архивного фонда Российской Федерации и другими архивными документами» зыфиорэр ары.

Янауучнэ лъапсэ

агъэпытэ

Научнэ конференциер къы-зэлуихыгъ ыки зерищагъ О. В. Наумовым.

АР-м и Премьер-министрэ игуадзэу Алексей Петрусенкэм научнэ зэхэсыгъом хэлэжэхэрэм шюфэс псалъэклэ закыфигъэзагъ.

Архивхэм къэралыгъомкли, цыфхэмкли ямэхъанэ зэрэиныр къыхигъэщызэ, шылэклэ-псэуклэ лъэныкъомклэ ахэм материал зэфэшхьафыбэ зэралэ-лыр, шлэныгъабэ ащызэлугъэ-клагъэу, ащызэгъэзфагъэу, тарихь охтэ зэфэшхьафхэмклэ байхэу, блэкыгъэмрэ къэкло-щтымрэ зэфэшхьагъэхэмклэ, зэ-пхыгъэхэмклэ Иофшыхо зэрал-шлэрэр клигъэтхыгъ.

Мэфэклим къеклолэгъэ пстэуми гъэхьагъэхэр ашлын-хэу, ныбджэгъуныгъэ зэфы-щытыклэ дахэхэр агъотынэу къафэлъауагъ.

Федеральнэ архив агентствэм илэшхьэтет игуадзэу О. В. Наумовым зэхэсыгъом итемэ шхьалэклэ пэублэ гу-щылэ клэклэ къышлыгъ. Комплектованиер архив Иофшлэным ылапсэу зэрэщытыр, ар гъэ-пытэгъэныр пшъырыл инэу ахэмклэ къызэрэнэжырэр къы-луагъ.

Алэрэ Иофшлэгъу мафэм, жъоныгуаклэм и 25-м, темэ шхьалэр къызэлъузыхэрэ до-кладитум ыки ахэм ялгытыгъ-гъэу къэгущылэгъу 14-мэ аш-дэлугъэх.

Доклад шхьалэу «Пробле-ма комплектования государ-ственных и муниципальных архивов на современном этапе» зыфиорэр Феде-ральнэ архив агентствэм ком-плектованиер документаци-емрэклэ иотдел ипашэу Татьяна Мещеринам къышлыгъ. Къэралыгъо ыки муниципальнэ архивхэм ялофшлэнклэ анахь мэхъанэ зилэр УФ-м и Архив фонд ишыкыгъэ документхэр, лэпрыхт зэхэуагъэхэр, сурэт гъэшлэгъонхэр къызлэкыгъэ-хьэжыгъэхэр, шызэгъэз-фэгъэхэр арыу ылытагъ. Мы материалхэм шылакэм изытет тарихь, научнэ, социальнэ, по-литическэ ыки культурнэ лъэ-ныкъохэмклэ зыфэдэр къыра-лотыклэу гъэпсыгъэхэр зэрэфа-ер клигъэтхыгъ. Комплектовани-емклэ анахь уасэ зилэр доку-ментхэр зыфэдэхэр икыу ашы-зэхэуагъэхэр, ашыгъэуагъы-

гъэхэр ары. Архив документ-хэм шъолъырым ыки краим яэкономическэ, политическэ шылаклэ къыралотыкы, джаш пае лъэшэу уфэсакъэу, хьугъэ-шлагъэ пэпчэ ылапсэу шып-къэм тетэу зэхэпфызэ, комп-лектованиер пшлын фае. Ащклэ архивхэм ащызэхэщэгъэ экс-перт-уплъэклокло комисионхэм апшъэ бэ ифэрэр: уасэ зилэ до-кументхэу ухъумэгъэхэр фае-хэу темэхэмклэ ахэм къагъэ-нафэх.

Архив учреждение пэпчэ егугъоу комплектованиер зэрэ-зэхыщэрэр, хэти ащклэ шыкы-амал зэфэшхьафхэр зэригъэ-федэрэр Мещеринам къылуагъ. Архив фондм ылапсэу гъэ-пытэгъэнымклэ описхэм (до-кументхэр къызэрэтхыгъэхэу шыкылэм) ыки зэраухъумэхэрэм лъэшэу яшлуагъэ къызэрэ-клорэм аналэ тыраригъэдзагъ, япшъырыл ин яшъыпкъэу зэрагъэацклэрэр клигъэтхыгъ.

Алэрэ доклад шхьалэмклэ яшлэшхэр (хэти илофшлэклэ амал къыпкырыкыгъэх) нэбгы-рэ 14-мэ къыралотыкыгъэх, Иофшлэн опыту алэкыгъэ хь-угъэмклэ зэхэжыгъэх. Архив тхыгъэхэр къыдэгъэкынкхэм зэрэфагъэхьагъэхэри къало-тагъ. Гушылэм пае, документ-хэмрэ материалхэмрэ зыдэт сборникэу «Калмыки в Оте-чественной войне 1812 года» зыфиорэр ыки научнэ-про-

светительскэ журналэу «Ар-хивы и общество» зыщлэр зэрэ-гъэхьагъыгъэхэр.

Методическэ лэпылэгъу зэ-фэшхьафхэу Иоф зыдашлэхэрэми ягъэпсыклэ-шыкылэхэм атегушылагъэх.

Я 2-рэ докладыр «Меж-региональная концепция развития архивного дела в Южном и Северо-Кавказском федеральных округах: итоги и перспективы» зыфиорэр Кыблэ федеральнэ шъолъырым иархив учреж-дениехэм я Научнэ-методиче-скэ совет итхьаматэу Анато-лий Кириченкэм къышлыгъ. Мы Иофыгъомклэ еплъыклэ еклотаклэ пшлын плэкышт-хэм яхылауагъэу нэбгырэ зу-лэ къэгущылагъ.

Ащ ыужым 2011-рэ ильэ-сымклэ Кыблэ федеральнэ шъолъырым иархив учреж-дениехэм я Научнэ-методиче-скэ совет илофшлэн план гъэ-цклагъэ зэрэхьурэр Научнэ-ме-тодическэ советым ипашэ игу-адзэу Сергей Хорьковым къы-луагъ. 2012-рэ ильэсымклэ со-ветым илофшлэн план зыфэдэ-щтым тегушылагъэх, анахьэу архивхэм научнэ-исследо-вательскэ Иофшлэныр ашыгъэ-лэшхыгъэхэр, ащклэ уахьтэм диштэрэ Иофшлэклэ амалхэр къызфэгъэфедэгъэхэр игъоу алыгъугъ. Научнэ-методиче-скэ советыклэм Иоф шызы-

шлэштхэр агъэнэфагъэх, хэмы-тыж зырызхэм ачылпэ нэ-мыклхэр хагъэхьагъэх.

Зэхэт зэхэсыгъом иапэрэ ма-фэ Иофэу ашлагъэу, зэшлуахыгъэ лъэныкъохэмклэ зэфэхьысыж-хэр ашлыгъэх: архив Иофшлэ-ным комплектованиер ылап-сэу зэрэщытыр; материалхэр ухъумэгъэхэмклэ «документ-хэм яопсыхэм» ямэхъанэ зэрэ-иныр ыки архив учреждение-хэм ялофшлэн шлуагъэ къытэу зэхэщэгъэнымклэ автоматизи-рованнэ шыкылэм техьэгъэхэр, архив документхэмклэ научнэ-справочнэ аппаратыр зэхэщэ-гъэнымклэ электроннэ формат ягъэгъотыгъэхэр игъоу алы-гъугъ.

Жъоныгуаклэм и 25-м Иофтхъабзэм хэлэжэхэрэм Адыгейм итарихь чыплэхэр арагъэлъэгъугъэх, къушхьэм ащэхэи зарагъэгъэпсэфыгъ.

Жъоныгуаклэм и 26-м научнэ зэхэсыгъом илофшлэн пидзжыи лъэныкъуитпуклэ лы-гъэклотыгъ.

Семинарыр къэралыгъо архивхэм ядокументхэм яна-учнэ-справочнэ аппарат изы-тет ыки ащ хэхьоныгъэхэр зэришлыштхэм афэгъэхьы-гъагъ.

Доклад шхьалэу «Акту-альные проблемы разви-тия научно-справочного аппарата архивов» зыфиорэр Федеральнэ архив агент-

ствэм илэшхьэтет игуадзэу О. Наумовым къышлыгъ. Ащ елытыгъэу архив зэфэшхьаф-хэм ялыкылохэр ялофшлэн къы-пкырыкыгъэхэу къэгущылагъэх. Тарихь мэхъанэ зилэ архив уч-реждениехэмклэ цыфхэр къыз-клэпэлухэу, зыфэныкыохэу бэрэ къыхэкырэ материалхэр ягъэ-гъотыгъэхэмклэ фонд шхьа-лэмклэ опись дэгъухэм яшлуа-гъэу къызэрэклорэр, тематиче-скэ зэхэгуаушхьафхыныгъэм Иофыр нахь къызэригъэ-псынклэрэр, зэрэлэрыфэгъур къауагъ. Зэо хьугъэ-шлагъэ-хэм, лажыи хьахыи зимылэ цы-фыбэр зэрагъэпшынагъэм (ре-прессиемклэ документхэм), лэкълэпсэу чыгъхэм цыф-хэр бэрэ къызэрэклэупчлэхэр-рэм, зэрафэныкыохэм къыхэ-клэу, мы темэхэм амалэу цы-лэмклэ джыри нахь лъэшэу Иоф адэшлэгъэн фаеу алытагъ.

Архив пстэумкли научнэ-справочнэ аппаратым изэхэ-шэн Иофыгъо инэу, япшъырыл-шхьалэу зэшлэуэхэу зэрэщы-тыр клагъэтхыгъ.

Научнэ зэхэсыгъом илоф-шлэн «Лэнэ хьураер» клэу фэхьугъ. Темэу «Архивное дело в свете стратегии разви-тия информационного общества в Российской Фе-дерации» зыфиорэр къызэ-луихэу ар гъэпсыгъагъэ. Архив-хэм язгыт ыки яхэгъэхонклэ электроннэ архивхэр зилэ уч-реждениехэу Краснодар кра-им итхэм ялофшлэн аш къы-зэригъэпсынклэгъэр, техноло-гияклэхэм яшлуагъэклэ, узыфэе темэр «база данных» зыфи-лорэм шызэгъэзфагъэу, охьтэ-лые темыкылауэу зэрэбгыоты-рэр Иофшлэклэ дэгъум иншанэу ыки уасэ зилэу алытагъ. Иофшлэклэшлэм ишыкылэ-шэп-хьэ дэгъухэр архив учрежде-ниехэм къызлэклагъэхьанхэм-клэ амал зэфэшхьафыбэ зэра-гъэфедэрэм, гуетыныгъэу Ио-фым фырагъэм, мыпшъыжхэу Иоф зэрэзыдашлэжырэм архив учреждениехэу Кыблэ ыки Темыр-Кавказ шъолъыр-хэм арыгъхэр апэклэ зэрэлагъэ-кыуагъэхэрэр зэдырагъаштэу зэ-хэсыгъом хэлэжыагъэхэм ха-гъэуагъыкыгъ.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Сурэтхэр научнэ Иофтхъа-бзэм лэшыгъэ Аслъан къыщы-тырыхыгъэх.

ЛЪЭКЪУАЦІХЭМРЭ ТАМЫГЪЭХЭМРЭ

Зэман чыжбэм кыбщежыагъуэ цыф лъэпкхэр зэхыхъ, зэхакых. Ащыщхэр нэмыкІ чыпІэ кІонхэ фаеу, шхъэегъэзыпІэ лъыхъуэху макІэп кызырэхэкы-щтыгъэр. Заохэм е зэпыныгъэм кыхэкІэуи, лъышІэжъ Іофым кыхэкІэуи ылъэкъуацІэ зблхъоу, нэмыкІ цыф лъэпкхэр гъэбылгыпІэ ышІыхэми, лъэкъоцІакІэ зыфишІыгъэу зэрэхуштыгъэри мэкІагъэп. Мыхэм афэдэ ыкІи яхышчыр лъапсэхэр зэхыхъэхэзэ, зы цыф лъэпкым щышхэм алъэкъуацІэхэр а зыхъыгъэ цыф лъэпкым ылъэкъуацІэхэм ахэхъо. Аужыпкхэм, охътабэ зытешІэрэм а зыхъыгъэ цыф лъэпкым щышчы мэхъу, ыбзи, ишэн-хабзи ештэ, лІакъо мэхъу, злэкъоцІагъукІэхэр кыжъэх.

Мыщ фэдэ лъэкъоцІакІэхэр зы цыф лъэпкым е цыф лъэпкь заулэм здырялэу, зэкъошныгъэ-зэгурыложныгъэ ахэлъэу зэрэ-зэдэпсэхэрэр, гъунэгъу е Іахыыл гупсэ зэрэзэфэхъухэрэр бгъэ-шІэгъонэу щытэп. Ар щыІакІэм щыщ гъэпсыкІэ-шыкІ.

Ащ фэдэ гъогу гъэшІэгъонхэр кыакІугъэх адыгэ лъэкъоцІабэмэ.

ЛъэкъоцІэ бэ дэдэхэм язэхэты-кли, къарыкІырэри, якъэлъуакІи гурыложышІух: Абдзах, Ашъоун, АшъошІыжъ, Бжъэдэгъу, Бжы-хъакъу, БжъашІо, ГъукІэлІ, Емы-зэщ, ЗекІошыу, Купзеш, Нэ-гъапль, ТхъалІ, Цуамыкъу, Цо-къашІ, ЦыкІу, Чэмышъо, Шыу-маф, нэмыкІхэри.

Адыгэ лъэпкхэм (адыгэхэм, кьэбэртагхэм, щэрджэсхэм), нэмыкІ цыф лъэпкхэр Кавказым щыпсэхэрэм (осетинхэм, абазэхэм, абхъазхэм, бэлъкъархэм, кьэрэщайхэм) ялэ лъэкъуацІэхэр якъэлъуакІи, ямэхъанэки зетекыныгъэшхо афэхышху гъэу шы-Іэх. Ащ фэдэ лъэкъуацІэхэм ащы-щых: Абыд (Абдэкъо), Аджыр, Бэрзэдж, ГъукІэлІ, Даур, Джа-мырзэ (Жамырзэ), Къуныжъ, Лъэпшъ, КІубэ, Лафышъ, На-хушъ, Пшыпый (Пшыбий), Там-бий... (Хъагъундэкъу, Шъао (Шъаукъо), Хъут, Шако, Шы-нахъо, Шорэ, нэмыкІхэр.

Адыгэ лъэкъуацІэхэу нэмы-кыбзэхэм кыхэкІыгъэху, мэхъанэу а кызыхэкІыгъэ бзэм щыриІэр кьэнэжыгъэу, ау адыгэ шъошэ-гъэпсыкІэм иуцагъэху тІэр макІэп.

ГушыІэгъу сызыфэхъугъэ цыфхэм алъэкъуацІэхэм къары-кІырэ мэхъанэр амышІэу кызыр-рэхэкІырэр гъэшІагъорэп зы-кІи — адыгэ лъэкъуацІэхэм афэ-гъэхыгъэ тхыгъэхэр тІэх, ау ахэр макІэх, а макІэхэри япчы-гъэкІэ макІэу кыхаутыгъэх. ЫлэкъуацІэ нахъ куоу, тэрзэу ихышхэ зэригъэшІэным пыл-хэми ренэу а тхылхэри амы-гъотхэу кыхэкІы. Арышъ, тхыгъэу щыІэху згъэфедэгъэхэм кыхэхсызэ, кІэкІэу лъэкъоцІэ кыаумэмэ ягугъу кьэсшІын си-гухэль. Ахэр арапыбзэм, тырку-бзэм, персыбзэм, урымыбзэм, абазыбзэм, монголыбзэм, кьэн-дзэлыбзэм, урысыбзэм, осети-ныбзэм, абхъазыбзэм, нэмыкІхэм кыхэкІыгъэх.

Тиадыгэ лъэкъуацІэхэм нахъ чыпІэ ин ащызыубытыхэрэр арапыбзэм кыхэкІыгъэхэр ары. Ахэм ащышху лъэкъоцІэ пшы заулэ шысэу кьэзгъэлъэгъон (ямэхъанэ абгъукІэ кьэсэтхы): Алыр (гъэиныгъэр, ахэлэтыкы-гъэр), Абдулахъ (раб Божий, раб Аллаха), Азэма (шхъэкІафагъэ зыфыуигъэшІыныр, кІуачІэ), Азиз (лъапІэ; кІоцІэшху, лъэш), Алхъэс (лъэш, ялыягъэу щыт, пэтэуи афэмьд), Амин (цыхъэ

зыфашІыгъэ, ухъумакІо), Амыр (Іэшхъэтет, кьэралыгъом ышхъ, паш), Абыдэ (сэламхын, шхъашэшІын, лъытэныгъэ фэшІын), Бэрэкбай (гъэбэжъу, шІушІэ, шІуагъэ зыхэль; пытэ-рэ), Къазый (судья, хыкум), Аюб (зыуж афырэ, кІэгъожьрэ), Мурат (зажэхэрэ, зыфэе; шІу-альэгъурэ), Мустафэ (хадзыгъэр, хахыгъэр), Къасым (зыгошых-рэр, гошакІо), Лэкъумэн (зыго-шыхэрэр, зыыгырэр (унагъор), Наурз (илъэсыкІ), Осмэн (кьуп-шхъэмэ яІазэрэр), Умар (Чабэм кІорэр), Хъусен (дэгъу, хъалэл), Хъадис (кІэ) («новый»), Хъарун

хуэдэ фІэшыгъэцІэхэр (Бэ-шыкъуэ, Гъубжыокъуэ, Дышъэ, Джэрдис, Ерыжъ, Куэбл, Къар-дэн, Лъэбышъ, Напщэ, Натхъуэ, Нащэ, Нэпыджэ, ПэтІ, Псэун, Пшымахуэ, Пшыунэ, Тэтэрщауэ, ТхъаицІыху, Хъэрэтокъуэ, Щэр-джэс, Щэщэн, Шыбызыхуэ, Шы-куэ, Щауэ, Щхъэгъуэш, Щхъай) адыгэхэм кыхэхшІыхъаш, адыгэ хуэмэбжымэ зыдэплагъухэш, зилэхэш» (н.20 — 21).

Мы тхылъ дэдэм авторым шыгегъэунэфыкІы абзэ лъэп-кышІэхэу Аджыр, Агъу, Ажий, Айсэн, Багъ, Бэчыжъ, Быж, Дармывэ, Дагуэ, Дыджэ, Гуэ-

цІэу Барасбий). Баркук (н.8, Баркыокъу), Сусрук (н.11, Са-усырыкъу), Мэздэгъу, Мэзыкъо, Мэзыхъэ (н. 23).

Адыгэхэр джырэ Урысыемрэ Украинэмрэ ижыкІэ зэрахъэ-щтыгъэм илъэуж гъэшпыкъэжъ-хэу адыгэ лъэкъоцІэ кьэлъакІэ зилэхэмрэ чыпІацІэхэмрэ непэ кызынэсыгъэми шыІэхэу (Щик (Шыкь), Кий (Къуй), Хотетов-ский (Хъот, Хъоткъо, Хъутат — мыхэр непэрэ адыгэ лъэкъуацІ-хэу тІэх), Бештак (Бэштэкъо), Катмоса (Къайтмэс), Сау (Шъау-къо), Чамак (Цуамыкъу), Чич (КІыкІ), Чуяко (Цуякъо) Хъот-

кьэутоигъэнымкІэ Лыхъэс Бе-назик Іоф дэгъу ышІагъ. ШІэ-ныгъэлэжыым ыцІэ раложынэу тхылъ дэгъу кытфыщинагъ «Адыгейские фамилии: легенды и предания» (Адыгейск, 1998) зыфиІорэр. Мы тхылъым адыгэ лъэкъоцІэ 38-мэ яхышхъэ кІэкІ-хэр авторым кышчытыгъэх. Ахэм ащышых лъэкъуацІэхэу Очэпщ, Мамыекъо, Мэз, НапцІэкъо, ЛэупакІэ, Пшыдатэкъо, Трэхъо, Шхъашэкъо, Хъапэпх, Хъуадэ, Хъурай, ЦыкІу, Чэмышъо ыкІи нэмыкІхэм яхышхъэхэр.

Лыхъэс Беназик итхылъ дэт лъэкъоцІитІу яхышхъэ кьэстын.

Уарп псыхъо дэжъ шысыгъэхэ адыгэ унагъохэр, кьэзэкъхэр а чыпІэм кызытІысхэм, кошынхэ фаеу хъугъэ. Ахэм чыпІакІэу кыхахыгъэм Уарп псыхъом ыцІэкІэ УарпэкъукІэ еджэхэу аублагъ. Джарэушгъэу Уарпэкъо (Варпок) лъэкъуацІэр шыІэ хъугъэ. Пэнэжыкыуае Уарпэкъо унэгъуипІэ щэпсэу (н. 29).

Мэз лъэкъуацІэм икьэхъукІэ Лыхъэс Беназик хышхъэу кы-риІуалІэрэр мыщ фэдэ.

Хъаджырет зэшитІур псыхъоу Пшызэ дэжъ Іут Батрай имэз псэупІэу кыхахыгъ. Зэрыхэм унагъохэр яІэх хъугъэ. Коу ашІыгъэр ежыхэм нэмыкІхэм агъэфедэщтыгъ. Зэрыхэм Кузэт араІоштыгъ, ау лъышІэжыым щышынэхи алъэкъуацІэ аушгъэ-фыгъэти, ахэм МэзкІэ яджэхэу фежыагъэх. Джарэушгъэу лъэ-кыуацІэу Мэз зыфиІорэр шыІэ хъугъэ (н. 46).

Зэман чыжбэм илъэхъан адыгэхэм янахыбэр кьушхъэ-хэм ахэсыгъ. Къырым кьэн-дзэлхэмрэ тыркухэмрэ адыгэ чы-лэхэр ахъункІэштыгъэх, агъэс-тыштыгъэх. Зэгорэм тыркухэр адыгэ кьуаджэм тебнагъэх. Чы-лэр тырагъэстыкыгъ, тырку-хэм чылэм дэхсхэм янахыбэр аулыкыг, псаоу кьэнагъэхэр гъэ-ры ашІыхи зыдэшагъэх. Чэщыр шІункыгъэти, гу лъамыгъэу зы бзылфыгъэ горэм исабий цы-кІу ылыгъэу мэзым зышигъэбы-лын ылъэкІыгъ. Нымрэ ыкІо цыкІурэ лъэшгъу пшыгъэхэу кьуаджэм кыдэхъагъэх. А кьуа-джэр ахэм псэупІэ-лэжыапІэ афэ-хъугъ. Чылэм щышхэр кызыупчІ-хэм, кьяхъуллагъэр бзылфы-гъэм кьафилотагъ. Нымрэ иса-бийрэ кьоджэдэхсхэм унэ афа-шІыгъ, а унагъом исхэм «хэ-кужъхэр» араІоштыгъэ. Джар икьэхъукІэу лъэкъуацІэу Хэ-кужъ шыІэ хъугъэ. (н. 66).

Урыс лъэпкым адыгэхэр аха-хъэху, ахэкІхэу зэрэщтыгъэр нафэ къашІы мыщ фэдэ адыгэ лъэкъуацІэхэм: Иуан, Иуаныкыу, Урыс, Урысбамбэт, Урысбий, Урысмамбэт, Урысыкыу, нэмыкІхэри.

Заом, лыхъужыныгъэм, шэ-сыным, цыф хэхъан-хэкІыным кьапкырыкІэу адыгэмэ лъэ-кыуацІэу яІэр макІэп: ЗекІошыу, Бэрэкъэт, БэнэшІыжъ, Къэгъэ-зэжъ, КъэрэкІожыкыу, Къэлэ-кьут, ХыдзэлІ, ЧэташІэ, Чэтэ-рыжъу, МэшІодз, МэшІодзыкыу, Мыохъу, Лыхъусэжъ, Лыхъу-жыкыу, ХъункІакІу, ЩашІэ, Хъаджырет, Хъан, Хъаныкыу, нэмыкІхэри.

Ситхыгъэ кІэкІ мы Іофыгъом фэгъэхыгъэу шыІэр ифагъэп. Гъээсетджэхэм яшІошхэр мыщ кыраІолэнхэу кысышІошы.

ЦУЕКЪО Алыр.
Шэныгъэлэжъ.

(Джыри кыкІэлъыкІошт).

ЦЫФ ЛЪЭПКЪ ЗЭХАХЪЭР — ЛЪЭКЪОЦІАКІЭХЭМ ЯКЪЭКІУАПІ

(кьушхъэ «горный»), Шамсудин (шІошхъуныгъэм итыгъ), Ибрахым (народхэм ят), Тлахыр (къабзэ), нэмыкІхэр.

Мыхэм ащыщыбэр адыгабзэм цыфышІэхэуи, лъэкъуацІэхэуи щытэгъэфедэх.

Тыркубзэхэм е тыркубзэхэм кыхэкІыгъэ мэхъанэ лъапсэ зилэ адыгэ лъэкъуацІэхэри тІэх, ау ахэр арапыбзэм кыхэкІыгъэ-хэм анахъ макІ. Ахэм ащыщхэр: Айдэмыр (Ай «насып, мазэ» лу-на) — дэмыр «гъучІы»), Бал-кыыз (пцэжыыаш), Батын (дзэлІ мышын, лыхъужъ), Биболэт (бей «зиусхъан»), болэт «щы-лыч»), Джанчат (Джан «псэ» чатэ), Устэ (ІзакІу, Іазэ, мас-тер), Кстэмыр (Оздэмыр) (ежъ гъучІы), Къашыргъэ (кеширге) (бгъэ, бгъэжъ), Тау (кьушхъэ, кьушхъэчІэс), КІышч (чатэ, сэшхо), КІэрмэн (пытапІэ), Инал (Іэшхъэтет, кьэралыгъом ышхъ), Темыр (гъучІы), Тыгъуан (бгъэ, бгъашхъо), нэмыкІхэр.

ГушыІэху боч, хъан, кьул зы-фиІохэрэр зыхэт мы бзэхэм кы-хэкІыгъэху лъэкъуацІэхэри ти-Іэх: Мерэмкьул, Есэнкьул, Къан-кьул, Таубэч, Къарбэч, Тэрхъан, Алихъан, Сурхъан, нэмыкІхэр. Тыркуем, тыгъэкъохъэпІэ хэгъэ-гухэм мыщ фэдэ мэхъанхэр шы-ряІэх: бей, бий «господин», «пшы», «бай»; (кьул «пшылІ» тхъэм, цыф лъапІэм кьапагъа-хъэ) Къанкьул, Меремкьул, Есэн-кьул (тхъэм ипшылІ); бэч (Іэшхъэтет, пшы, лъэпкым ышхъ); кван (лът, пшы, хъан), хъан (тюркхэм ыкІи монголхэм япащэ ралоштыгъ).

Шэныгъэлэжъэу Пшыбий Инал итхылъэу «Адыгэ (щэр-джэс) унацІэхэр, цІэхэр, лъэпкь дамыгъэхэр» (Налшык, 2003) зыфиІорэм мырэушгъэу шыхе-гъэунэфыкІы: «Информаторхэм кызыредгурагъэлъуамкІэ, абазэ лъэпкышІэ хъуауэ кыжаІэ мып-

стэхъу, Жандар, Жэгъуэтэн, Жы-лэкъан, Иляс, Лафышъ, Лий, Лъыс, Уэзэ, Разэ, Хъупсыр-джэн.

Зы лъэпкь лъапсэ яІэу кьэрэ-щайхэмрэ бэлъкъархэмрэ адэжъ кыбщежыагъэху адыгэ унэгъуа-цІэхэу Пшыбий Инал итхыгъэ кышчытыгъэх: Акъхэр, Алэ-кьэйхэр, Кьэнэмэтхэр, Тэмазэ-хэр, Тэтэркьулхэр, Токъубайхэр, Ортэбайхэр, Хъэтайхэр, Хъаты-ухэр, Хыбыртхэр, Хъубыйхэр, Азэмахэр, Атэбийхэр, Бера-мыкыухэр, Бозийхэр, Дыгъурлы-хэр, Бэджыдэхэр, Жъамбэчхэр, Сэхъухэр, Елмэххэр, нэмыкІхэр (н. 23).

Бэдэдэ мыхъухэми, адыгэ лъэ-кыуацІэхэм ахэтых абхъаз уна-цІэхэу Адзын, Дэхъумэ, Джэдыр, Жандар, КІэмыргъу, Къымзэ, Хъэлыбэрд, Хъурбыз, Шэрэхъ зыфиІохэрэр.

Шэныгъэлэжъхэм зэралыгъэ-рэмкІэ, адыгэ ономастикэм (грек гушы, цІэ унаехэм язэгъэшІэн пыллыр) мыщ афэдэ нэгъой лъэпкышІэхэр кыхэхъагъэхэу ары: Есэнэй, Кумрат, Къэрэс, Найман, Сайт, Азубэч, Едыдж, Ештрэч, Жамбэч зыфиІохэрэр. Адыгэ лъэпкь лъэкъуацІэхэу Би-икъо, Борэныкъо, ДышъэкІ, КІытІокъо, Къэбэрдей, Унэжъ зыфиІохэрэр нэгъойхэм яІэ хъу-гъэх (н. 24).

Хъоткъо Самир итхылъ гъэ-шІэгъонэу «Черкесские (адыг-ские) правители Египта и Сирии в XIII — XVIII веках» (Майкоп, 1995) зыфиІорэм адыгэхэм яхы-шхъэ зэман чыжбэхэм кыашежъу кышчыты. Хъугъэ-шІэгъэ зэ-фэшхъафхэр тхыгъэхэм кыахи-хызэ кьегъэлъагъо адыгэ лъэ-кыуацІэхэр хышхъэ чыжбэм ишы-хъатэу ахэр зыдэшыІэгъэхэ чы-пІэхэм саугъэтэу зэрашыІэхэр. А тхылъым кышчытыгъэ лъэкъоцІэ заулэ кьэстхын: Барсбай (н. 6, егъапш непэрэ адыгэ лъэкъуа-

къо Самир итхылъ кышчыхе-гъэщых.

Цыф зэхэхъэ-зэхэкІхэу кьэ-кІопІэ зэфэшхъафхэм афэгъэ-хыгъэр лъэкъоцІакІэхэм якъэ-кІопІэшІу мэхъу. Мыщ фэдэм, сэ кызырзэсшІошІырэмкІэ, нахъ зэпблагъэ цыфхэр тилъэхъанэ ешІы.

Мыхэм афэдэхэм апкь кы-кІэу адыгэ лъэкъоцІакІэхэр шы-Іэх зэрэхъугъэ епльыкІэ зытІуш кьэзгъэлъэгъон.

ЛъэкъуацІэу Чэтгъэшъу (Джэд-гъэф) зыфиІорэр шыІэ зэрэхъу-гъэм кьэбарэу пылтыр мары.

Нахыпэм нахыжыхэр мэфэ заулэ кьэтынхэу зыкІохэрэм, ныбжыкІэхэм ялэгъухэр кы-рагъэблагъэхэти, ячэф-зэлукІэ шхынэу «шхъэмыгъэуэ» зыфи-Іорэр фагъэхъазырыштыгъэ. Чэ-тым лъы кІэмыгъэчъэу, ащ фэдэ чэф зэхэхъэ зымышІыкІэ, гъогу техъагъэу кьэзыгъэзэжыын фае-хэм мыхъун е гухэкІ горэ кьа-хъулІэнэу аІоштыгъэ. Мы шхы-ныр зыгъэхъазырынхэу фэягъэр ныбжыкІэхэр ары. Джары Чэт-гъэшъу лъэкъуацІэми хышхъэу пылтыр. Еудыххэм (Еутыххэм) япшыашъэ чэтыр ыупІэІуэ, нахъ пасэу нахыжыхэр гъогу кьыте-кІыжыгъэх. Пшыашъэм псын-кІэу чэтыр хъамбарым илъ лэ-жыгъэм хигъэбылхъагъ. Мэфэ заулэ тешІагъэу лэжыгъэ ащ-фынэу кьэкІуагъэхэм чэт ныкы-ошур алъэгъугъ. Ащ кыхэкІэу Еутыххэм сэмэркьэукІэ Чэтгъэ-шъукІэ аджэхэу фежыагъэх. Ауэз, шыпкьэ хэлъэу лъэкъоцІакІэу «Чэтгъэшъу» шыІэ хъугъэ (А. И. Мусукаев. К истокам фамилий. — Нальчик, 1992. — с. 50—51).

Мы тхылъ дэдэм Шхъэщэ-мышІ (ЩхъэщэмышІ) зыфиІо-рэм икьэхъукІи ихышхъэ кышчы-тыгъ.

А. И. Мусукаевым итхылъэу зыцІэ кьэстыгъэм лъэкъоцІабэм яхышхъэ кІэкІхэр дэтых. Ахэм ащыщ лъэкъуацІэхэу Хъун, Джанхъот, Быгъу, Хъэсан, Хъэ-лышх, Гъэун, Тхъазэплъыжъ, Мерэмкьул, Мызэ, Лыхъурай, Шыгъуш, нэмыкІхэр. (н. 6, 7, 10, 21, 27, 32, 38, 41, 43, 57, 77).

ЛъэкъуацІэхэм яхышхъэхэр

«АДЫГЭ МАКЪЭМ» ИПЧЫХЪЭЗЭХАХЪЭ ИПЭГЪОКІ

ЩыІэныгъэм щыпхыращы

Лъэпкъ гупшысэр щыІэныгъэм щыпхырыщыгъэным искусствэм илофышІэхэр хэлэжъэх. Республикэ гъэзетэу «Адыгэ макъэм» ишІушІэ пчыхъэзэхэхъу мэкуогуым и 7-м филармонием щыклоштым Адыгеим иэстрадэ «ижъуагъохэм» ордэхэр кыщалоштых, музыкантхэм лъэпкъ мэкуамэхэр щэгъэжъынчыштых. ТишІушІэ пчыхъэзэхэхъэ зыфэдгъэхъазырзэ, Урысыемрэ Абхъазымрэ язаслуженнэ артисткэу, Адыгэ Республикэм инароуднэ артисткэу Нэхэе Тэмаре ордэклэхэм ятетхэн зэрэпылтыр кытфилотагъ. Концертыр шІушІэ зэхэхъу щытми, искусствэ лъагэр артистхэм къагъэлъагъо ашІоигъу.

Нэхэе Тэмар.

щыпхырызыщырэр ыбгъэ теожьырэр, «сыкъэшгулгъу» ылоу заккыыхигъэщырэр. Цыфхэми гу кыылгъатэ, ишІушІагъэклэ агъэ-лъаплэ.

ШІу зышІэ зышІоигъом бэрэ уелъэлуныр Дзыбэ Мыхъамэт кы-ригъэкІухэрэр. Хэкум къэзыгъэзэ-жыгъэмэ япчыхъэзэхэхъэ Мы-къуапэ щыклозэ, Мыхъамэт зэІу-клэр зезыщэрэмэ къаІуалІи, мик-рофоныр кыратынэу къалъэлугъ. Къемыжэщтыгъэхэми, пчэгум кы-хыи, лъэпкъ шІэжэ ордэхэр гур ыгъэблэу кыщыІуагъэх. Адыгэ быракъым и Дунэе мафи М. Дзы-бэм лъэпкъ ордэхэм таригъэдэлугъ.

Эльдарэ Айдэмыр, Быштэкъо Азэмат, Кушъэкъо Симэ, Нэхэе Ан-желикэ, Еутых Вячеслав, нэмыкІ артистхэр типчыхъэзэхэхъэ ягуапэу хэлэжъэщтых. Эльдарэ Айдэмыр сыхъатым башэрэ еплъэу кытцэ-

Кушъэ-къо Сим.

— Тиреспубликэ фестивалэу, концертэу щыклорэр макІэп, — еІо Нэхэе Тэмаре. — ЗэкІэми та-хэлэжъэнэу амал тиІэп. «Адыгэ ма-къэм» ишІушІэ зэхэхъэ зыми фэдгъа-дэрэп. УисэнэхъаткІэ цыфмэ шІу афэпшІэн олъэкІымэ — ар гушІуа-гъо, насыпыгъэуи плыгъэ хъушт.

Ордэклэ зэхэхъэм кыщыІо зэрэшІоигъоми Нэхэе Тэмаре кыте-

гушыІагъ. Искусствэм лъэпкъыр зэрээффищэрэм уасэ ритыгъ.

— ІэкІыб хэгъэгу тыкІуагъэми, Москва, Налшык, нэмыкІ къалэ-хэм концертхэр кыщытэтыхэми, лъэпкъ гупшысэр зыщыдгъэгъу-шэрэп, — кьелуатэ музыкант цэ-рыІоу Лыбызу Аслъан. — Пщы-нэ макъэм седзІуныр сэри сикІас. Концертэу «Адыгэ макъэм» зэхи-щэрэм къэкІоштхэр клэгъожьышт-

Дзыбэ Фатим.

зыфиІорэ ордэхэр «Адыгэ ма-къэм» ипчыхъэзэхэхъэ кыщысІон-хэу зысэгъэхъазыры, — игупшы-сэмэ ташегъэгъуазэ Дзыбэ Фатимэ.

Краснодар шеджэми, республи-кэм зэпхыныгъэу дыриІэр лъегъэ-кІуатэ. Лыхъэс Мухъдинэ, Хъакъу-нэ Заремэ, Барцо Руслъан, нэ-мыкІхэм ягушыІэмэ атехыгъэ ордэ-хэр кьелох. Лъэпкъ пчыхъэзэхэ-хэхэм ишІэныгъэ ащыхигъахъоу елгытэ.

Дзыбэ Мыхъамэт Адыгэ Респуб-ликэм иэстрадэ щигъэуцугъэ ре-кордыр дунаими щызэлъашІагъ. Зы мазэм кыкІоцІ концерти 4 фи-лармонием кызыщыетым, тІысыплэ нэкІ имылэжъэу ахэр кІуагъэх. Лъэпкъ гупшысэр щыІэныгъэм

Дзыбэ Мы-Мыхъамэт.

хъу — уахътэр зэрэфимыкъурэм кыхэкІэу. Ансамблэ цэрыІоу «Ис-лъамыем» ыплугъэу, искусствэм гъогу кыщыритыгъэу елгытэ.

— Шыуипчыхъэзэхэхъэ сешъу-мыгъэблагъэмэ, лъэшэу сыгу хэ-кІышт, — кытиІуагъ Адыгэ Рес-публикэм изаслуженнэ артисткэу Кушъэкъо Симэ. — «Адыгэ ма-къэм» седжэ, игъом унэм кыза-мыхъыкІэ сэгумэкІы...

Искусствэр зикІасэхэр, лъэпкъ гупшысэр щыІэныгъэм щыпхыры-зыщы зышІоигъохэр типчыхъэзэ-хэхъэ щыгІлэгъунхэу тэгугъэ. Ты-сыплэ нэкІ зымыгъотыжъыштхэм агу арэмыгъэкІод, ахэми хэкІыплэ къафагъотышт. Шыукъеблагъэх.

Эльдарэ Айдэмыр.

хэп — ащ сицыхъэ телъ.

Дзыбэ Фатимэ фестивалэу «Адыгеим ижъогъожьыхэм» нэ-Іуасэ тыщыфэхъугъ. ИцІыкІугъом кыщыублагъэу искусствэм зэрэ-фэщагъэм дакІоу, ыгу лъэпкъым кызэрэфытеорэм тегъэгущо. Ре-патриантхэм я Мафэ Мыекъуапэ щыхагъэунэфыкІы зыхъукІэ унэм исыныр кырыгъэкІурэп. Адыгэ-къалэ кыкІызэ, зэІукІэм хэлэжъэ. Ордэ кызэрэщыІорэр шІомакІэу, пчыхъэзэхэхъэр зерищэуи тэлъэгъу. — «Кавказ» «Гум цыхъэ фешІы»

Лыбызу Аслъан.

ТХЭКІО НЫБЖЫКІЭМЭ ЯЗЭХАХЪ

«Гуфэсыр» афэгушІо

НыбжыкІэмэ Іэпылэгъу афэхъурэ Адыгэ респуб-ликэ фондэу «Гуфэсым» Еутых Аскэр ыцІэкІэ 2010-рэ илгъэсым расказ тхынымкІэ зэнэкъокъоу зэхищэгъагъэм икІэхъхэр зэфэхысыжыгъэх. Ащ фэгъэхыгъэ зэхэхъэм Адыгеим итхэкІо цэрыІо-хэр, шІэныгъэлэжъхэр, «Гуфэсым» ипашэхэр, ли-тературэм пыцэгъэ ныб-жыкІэхэр кыщыгушыІа-гъэх, хагъэунэфыкІырэ чІыплэхэр кыдзыхыгъэ-мэ шІухъафтынхэр афа-шыгъ.

«Гуфэсым» ипашэу Едыдж Мэ-мэт тхэкІо ныбжыкІэхэм язэнэ-къокъу имэхъанэ зыкызырелыгъ-гъэм, лъэпкъым итхэкІомэ ныб-жыкІэхэр нахъыбэ хъухъу ахэт-хэ зэрэшІоигъом кытегушыІагъ.

Апэрэ чІыплэр Адыгэ къэралы-гъо университетым шеджэрэ Ды-шгъэкІэ Светэ фагъэшшоагъ. Лып-цІэкІо Ларисэ ятІонэрэ чІыплэр ыхыгъ, НэмытІэкъо Аминэт ящэ-нэрэ хъугъэ. Зэнэкъокъум хэла-жъэхэрэр нахъ кІагъэгущІунхэм фэшІ я 4 — 6-рэ чІыплэхэр зы-хыгъэхэри кыхагъэщыгъэх. Ахэр: Тхъабысымэ Мадин, Чэсэ-бий Марьян, Хъушт Мир.

Зэхэхъэм кыщыгушыІагъэх Шъхъэлэхъо Абу, Пэнэшъу Сэфэр, Кошбэ Пшымафэ, Едыдж Батырай, Чэтэо Ибрахымэ, Хъуажэ Нурыет, Дзыбэ Саньет, ЛыпцІэкъо Ларисэ, ДышгъэкІэ Светэ, нэмыкІхэри.

ЗэІукІэгъум тигъэшІыгъэ гу-пшысэмэ яхъыплэгъэ тхыгъэхэр тигъэзет кыхиутыштых.

Сурэтым итхэр: «Гуфэсым» изэ-хэхъэ хэлэжъагъэхэр.

НэкІубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТІЫЛЪ Нурбий.

Зэхэзыщагъэхэр:
Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо
Совет — Хасэр,
иминистрэхэм
я Кабинет

КъыдзыгъэкІырэр:
Адыгэ Республикэм
лъэпкъ ІофхэмкІэ,
ІэкІыб къэралхэм
ащысэурэ тилъэп-
къэгъухэм адырлэ
зэпхыныгъэхэмкІэ
ыкІи къэбар жъу-
гъэм иамалхэмкІэ
и Комитет
Адресыр: ур.Кре-
стьянскэр, 236

**Редактор
шъхъаІэр**
**ДЭРБЭ
ТИМУР**

**Редактор
шъхъаІэм иапэрэ
гуадзэр**
АУЛБЭ Руслъан

**Редактор
шъхъаІэм
игуадзэр —
пшъэдэкІыжъ
зыхъырэ
секретарыр**
ХЪУРМЭ Хъусен

**ПшъэдэкІыжъ
зыхъырэ
секретарыр**
**НЭПШГЭКЪУЙ
Заур**

**Редакциер
зылдэщыІэр:**
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,

редактор шъхъаІэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,

редактор гуадзэр-
пшъэдэкІыжъ зы-
хъырэ секретарыр:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

**Зыщаушыхъаты-
гъэр:**

Урысые Федерацием
хэутын ІофхэмкІэ,
телерадиокъэтын-
хэмкІэ ыкІи зэлы-
ІэсыкІэ амалхэмкІэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чІыплэ гъэІоры-
шІапл, зэраушыха-
тыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Зыщыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр
4285
Индексхэр
52161
52162
Зак. 1511

Хэутыным
узщыкІэгъэнэу щыт
уахътэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкІэгъэгъэхэ
уахътэр
Сыхъатыр 18.00